

CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W KOSZALINIE

NAUCZYCIELSKA EDUKACJA

BIULETYN CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W KOSZALINIE

2014 - NR 2/84

Słońce wschodzące nad Koszalinem – zaczyna się nowy dzień (fot. Lidia Nowosad)

...Jedną z widocznych tendencji współczesnej polszczyzny jest nasilające się występowanie wulgaryzmów oraz dominacja mowy potocznej w oficjalnych wypowiedziach. Inną, równie znamienne, jest nadużywanie anglicyzmów. Kolejną manierą są wszechobecne zdrobnienia...
(Maria Cyran, 2013).

2. CYRAN M., *Człowiek - naród - język ojczysty*. „Polonistyka” 2013 nr 8, s. 9-12.

Koszalin: luty - marzec 2014

SPIS TREŚCI

„Nauczycielskiej Edukacji” 2014 nr 2/84

ISSN – 1642-34-53

W NUMERZE

SPIS TREŚCI

- O wolontariacie, motywowaniu uczniów i szkole XXI wieku. Rozmowa z Ewą MATYSIAK - nominowaną do tytułu „Nauczyciel Roku 2013”, nauczycielem fizyki, sztuki i wychowawcą świetlicy w ZS w Bornem.....	3
- Spotkanie z Przemysławem Krzyżanowskim - wiceministrem MEN	5
- Izabela SUCKIEL, Spotkania Klubu Dyrektora CEN w Koszalinie	6
- Koszalińskie Orły - 2013	7
- Najlepsze licea i technika w Polsce wg „Perspektyw”	8
- Komu służą rankingi i plebiscyty?	9
- Koszaliński plebiscyt Belfer Roku – 2013	10
- Ewa Dudek nowym wiceministrem MEN	11
- Ciekawa książka: Thomas GORDON, <i>Wychowanie bez porażek. Rozwiązywanie konfliktów (...)</i>	12
- Maria PŁÓCIENNIK, <i>Nie bójmy się uczniowskich błędów! Refleksje po spotkaniu z nauczycielami (...)</i>	13
- Ciekawy felieton: Dariusz CHĘTKOWSKI, <i>Zabawa w szkołę - felieton</i>	14
- Rok Jana Karskiego	14
- O odświeżonej formie portalu Scholaris	15
- Ciekawy artykuł: Witold KOŁODZIEJCZYK, <i>Edukacja w epoce globalizacji - scenariusze i trendy</i>	16
- Quo Vadis, cyfrowy nauczyciel? Dobre praktyki projektu Eduscience	17
- Olimpiada Wiedzy Technicznej	17
- Krystyna MOTOLICZ, <i>IV edycja konkursu „Projekt z klasą”</i>	18
- Konkurs na pamiątkę z Koszalina	19
- Jolanta GRĘBOWSKA, <i>Dlaczego trzeba poznawać polską przyrodę?</i>	20
- JPS, Ciekawa propozycja: Klub Czterech Żywiołów	21
- Warto czytać! „Geografia w Szkole”	22
- Dorota KLINKOWSKA, <i>„W poszukiwaniu szóstego zmysłu” - innowacja pedagogiczna</i>	23
- Medal Palm Akademickich dla Rafała Janusa	28
- Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego	28
- Ciekawa książka: Salman KHAN, <i>Akademia Khana. Szkoła bez granic. (...)</i>	29
- Filharmonia Koszalińska zaprasza na karnawałowe koncerty.....	30
- Janusz PIETRZYKOWSKI, XII Ogólnopolska Wystawa Marynistyczna w koszalińskim Klubie NP-T	31
- Małgorzata TREMBOWELSKA, Wykaz nowości wydawniczych nabytych przez BP CEN - cz. III	32

„Nauczycielska Edukacja” - Biuletyn Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie

Wydawca: Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie, ul. Ruszczyca 16,
 fax. 34-767-15, tel. 34-767-10; **Redakcja - 34-767-26.** Internet: www.cen.edu.pl, e-mail: jps51@tlen.pl
Redakcja: Julian Piotr Sawiński (redaktor naczelny), Adam Paczkowski - zdjęcia, skład komputerowy - JPS
Współpraca: nauczyciele konsultanci i doradcy metodyczni CEN

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów oraz zmiany ich tytułów.

--> WYWIAD „NAUCZYCIELSKIEJ EDUKACJI”

O wolontariacie, motywowaniu uczniów i szkole XXI wieku

**- Rozmowa z Ewą MATYSIAK - nominowaną do tytułu „Nauczyciel Roku 2013”,
nauczycielem fizyki, sztuki i wychowawcą świetlicy w ZS w Bornem Sulinowie**

1. Pani Ewo - serdecznie witam i bardzo dziękuję, że znalazła Pani chwilę dla czytelników „Nauczycielskiej Edukacji”. Jak się czuje po powrocie z Warszawy nauczyciel nominowany w konkursie „Nauczyciel Roku 2013”?

Ewa Matysiak (fot. J. Wojciechowski)

Witam Pana bardzo serdecznie, jak również czytelników „Nauczycielskiej Edukacji”. Nie ukrywam, że byłam i nadal jestem zaskoczona wyborem mojej osoby do tak znakomitego tytułu. Jest to wielkie wyróżnienie po wieloletniej, bo 30 letniej pracy w zawodzie nauczyciela. Zawsze czułam się przede wszystkim wychowawcą i każdą możliwą wolną chwilę poświęcałam moim uczniom i ich problemom, czy zainteresowaniom. Ale dopiero mieszkając w Bornem Sulinowie zrodziła się taka myśl, by pomagać też ludziom starszym. Nigdy nie oczekiwałam na „oklaski”, więc jest mi niezmiernie miło, że moja praca została dostrzeżona i dzięki tej nominacji wiem, że jest potrzebna.

2. Uzyskała Pani, jako jedyna z Ziemi Koszalińskiej, nominowanie w tym konkursie, czyli była Pani blisko tytułu „Nauczyciel Roku 2013”. Co to zmieni w Pani codziennej pracy?

To duża odpowiedzialność, a zarazem motywacja do dalszego działania. Nie przewiduję jednak większych zmian. Nadal będę wykonywała moje obowiązki najlepiej jak potrafię i nadal będę realizowała swoje pasje i zarażała nimi moich uczniów.

3. Co jest - Pani zdaniem - najważniejszym osiągnięciem edukacyjnym Pani Ewy, o której teraz tak ładnie się pisze i mówi?

Myślę, że stworzenie grupy wolontarystycznej Grupy z Inicjatywą „Magia serc” jest wielkim osiągnięciem. Fakt, że są młodzi ludzie, którzy chętnie spotykają się co wtorek w Domu Pomocy Społecznej w Bornem Sulinowie, by swój wolny czas, uśmiech, radę, pomoc nieść ludziom starsym i niepełnosprawnym.

--> WYWIAD „NAUCZYCIELSKIEJ EDUKACJI”

O wolontariacie, motywowaniu uczniów i szkole XXI wieku

**- Rozmowa z Ewą MATYSIAK - nominowaną do tytułu „Nauczyciel Roku 2013”,
nauczycielem fizyki, sztuki i wychowawcą świetlicy w ZS w Bornem Sulinowie - cd.**

4. Uczy Pani fizyki i sztuki - oryginalne zestawienie, czyli jest Pani umysłem ścisłym i artystycznym?

Na takie pytanie odpowiadam zawsze, że fizyka - to jakby małżeństwo z rozsądku, a sztuka to moja miłość. Ale obecnie nie uczę tych dwóch przedmiotów. Uczyłam fizyki przez 16 lat. Widząc, że jest to jeden z trudniejszych przedmiotów, nie bardzo lubiany przez młodzież poczułam się bezradna, gdyż mimo moich usilnych starań nie mogłam zmienić nastawienia uczniów. By poczuć znów „wiatr w żaglach” postanowiłam uczyć sztuki. I myślę, że to było bardzo dobre postanowienie. Dziś jestem dla wszystkich panią od sztuki, choć pracując w świetlicy szkolnej zawsze pomagam zrozumieć tajniki fizyki i matematyki moim uczniom.

5. Którego z nauczanych przedmiotów młodzież uczy się chętniej: fizyki czy sztuki?. Czy czuje Pani szczególne znaczenie sztuki i artystycznych przedmiotów w szkole?

Obecnie dla młodzieży nie ma znaczenia przedmiot, po prostu nie lubią się uczyć. Tym bardziej, że dziś sztuka w gimnazjum, to bardziej kolejna lekcja historii, bo historii sztuki. Dopiero zajęcia artystyczne pozwalają im przejść od teorii do praktyki. Uważam, że mimo wszystko sztuka jest potrzebna, bo uczy na przykład kultury, estetyki, wrażliwości i celowego działania.

6. Jasne jest, że motywowanie do uczenia się i budzenie poznawczych zainteresowań przedmiotem jest podstawą szkolnych sukcesów ucznia. Pani Ewo, co sprawia, że młodzi ludzie interesują się sztuką, muzyką, plastyką i wybierają je sobie na całe życie?

Myślę, że ze sztuką jest tak, jak z każdym przedmiotem, albo pociąga, albo nie. Ponadto bardziej pociąga tych, którzy mają w sobie talenty muzyczne, czy plastyczne. A jeśli ich nie posiadają, to wielkim motorem do działania jest wrażliwość. Staram się wskazać każdemu, że takową posiada i zachęcać do działania.

7. Sporo teraz mówi się i dyskutuje o potrzebie włączania młodzieży w wolontariat. Co z niego wynika dla rozwoju młodych?

Uczy pokory i kontaktów interpersonalnych, przybliża problemy starości i niepełnosprawności, odwraca uwagę od własnych problemów i nadaje sens życia, czego młodym dziś brakuje.

8. Mówi się i dyskutuje ostatnio dużo o poglądach na szkołę przyszłości. Niektórzy, jak prof. Jan Hartman z UJ w Krakowie - twierdzą, że szkoła za kilka lat zniknie ze społecznego życia. Czy faktycznie - Pani zdaniem - szkoła jako instytucja zniknie wkrótce z naszego życia?

Dość odważne, moim zdaniem stwierdzenie... Powiedziałabym raczej, że obecny wymiar szkoły może zniknąć, tradycyjny..., ale, czy szkoła, jako instytucja? Wydaje mi się, że zawsze młode pokolenie będzie uczyło się, ot choćby życia od starszych, więc, czy może zniknąć?

9. W CEN jestem konsultantem, zajmuję się informacją pedagogiczną i upowszechnianiem innowacji edukacyjnych oraz redagowaniem „Nauczycielskiej Edukacji” – stąd pytanie o innowacyjność i nowoczesność edukacji. Przecież technologie TIK nie wyczerpują tego problemu. Czym jest nowoczesność dla Pani?

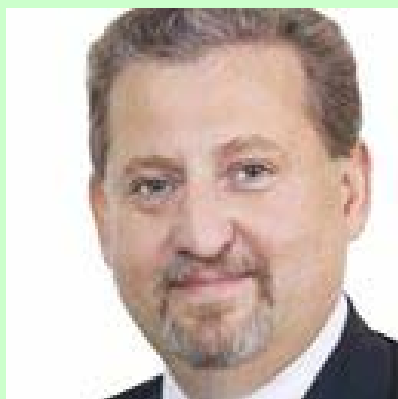
Staram się, by nowoczesność była dla mnie jednym z narzędzi pracy. Uważam, że nawet najdoskonalsze technologie nie zastąpią tego, co jest w życiu, a szczególnie w życiu młodego człowieka niezbędne, obecność drugiej osoby, która wysłucha, poradzi, pokieruje. Samotnie wychowałam czwórkę dzieci i wiem, czego im najbardziej potrzeba, chcą być wysłuchane, zrozumiane, po prostu kochane ... Bardzo dziękuję za rozmowę i serdecznie wszystkich pozdrawiam

**Mocno dziękuję i serdecznie pozdrawiam - dr Julian Piotr Sawiński,
redaktor naczelny „Nauczycielskiej Edukacji”**

--> WYDARZENIA W CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI

Spotkanie z Przemysławem Krzyżanowskim - wiceministrem MEN

14 lutego 2014 roku odbyło się, zorganizowane przez CEN w Koszalinie, spotkanie **prezydentów, starostów, burmistrzów, wójtów oraz dyrektorów szkół i placówek oświatowych** z Panem Przemysławem Krzyżanowskim - Wiceministrem edukacji narodowej. Spotkanie odbyło się w ramach Klubu Dyrektora i Klubu Pracowników Samorządów Terytorialnych Odpowiedzialnych za Oświatę, w auli I LO im. Stanisława Dubois w Koszalinie, ul. KEN 1.

Przemysław

Krzyżanowski (fot. www.facebook.pl)

Tematyka spotkania dotyczyła:

1. Ustawy rekrutacyjnej;
2. Planowanych zmian w ustawie Karta Nauczyciela.

Na spotkanie przybyło ponad 150 osób, głównie dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, ale również samorządowcy odpowiedzialni za oświatę. Pan Wiceminister przedstawił zmiany wprowadzone ustawą rekrutacyjną, w tym m.in. zasady rekrutacji do przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego, do publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, do publicznych szkół ponadgimnazjalnych oraz na kwalifikacyjne kursy zawodowe. Omówił również dokumenty wymagane w procesie rekrutacji do poszczególnych typów szkół i placówek oraz procedury związane z ogłoszeniem wyników rekrutacji, odwołaniem się od nich i naborem uzupełniającym. Na zakończenie odpowiadał na pytania uczestników.

Prezentację oraz inne materiały dotyczące omawianej problematyki, można pobrać ze strony ORE

http://www.ore.edu.pl/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=162:zarzadzanie-owiat-ii&Itemid=1824

Izabela Suckiel – konsultant CEN

Szkoła potrzebuje współpracy, dialogu i zaufania. A nie podejrzliwości, podziałów i konformizmu (...). Na rozwiązanie czekają realne problemy. (J. Rzekanowski 2014)

1. RZEKANOWSKI J., *Pełnym głosem. Gender i inne okropieństwa*. „Głos Nauczycielski” 2014 nr 2, s. 2.

--> WYDARZENIA W CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI

Spotkania w Klubie Dyrektora CEN

W dniach 20 - 23 stycznia 2014 roku w siedzibie CEN w Koszalinie odbyły się spotkania dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, w ramach Klubu Dyrektora. Zaproszono dyrektorów wg następującego harmonogramu:

- 20 STYCZNIA 2014 – PONIEDZIAŁEK 10:00 – 13:00 – przedszkola, szkoły i placówki powiatu drawskiego i szczecineckiego.
- 21 STYCZNIA 2014 – WTOREK 10:00 – 13:00 – przedszkola, szkoły i placówki powiatu kołobrzесьkiego i sławieńskiego.
- 22 STYCZNIA 2014 – ŚRODA 10:00 – 13:00 – przedszkola, szkoły i placówki powiatu koszalińskiego i świdwińskiego.
- 23 STYCZNIA 2014 – CZWARTEK 10:00 – 13:00 – przedszkola, szkoły i placówki powiatu białogardzkiego i miasta Koszalin.

„Dyrektor Szkoły” - okładka nr 11/2013 (fot. www.dyrektorszkoly.pl)

Tematyka spotkań:

1. Zmiany w ustawie o systemie oświaty - ustawa rekrutacyjna.
2. System Informacji Oświatowej.
3. Kontrole zewnętrzne – praktyczny komentarz.
4. Przygotowanie do ruchu służbowego.

Izabela Suckiel - konsultant CEN w Koszalinie

CEN w Koszalinie - wnętrze (fot. Arch. CEN)

--> WYDARZENIA EDUKACYJNE W KOSZALINIE

Koszalińskie Orły - 2013

W styczniu br. po raz kolejny, podczas tradycyjnego spotkania noworocznego zorganizowanego przez prezydenta Koszalina Pana Piotra Jedlińskiego, wręczono prestiżowe statuetki Koszalińskich Orłów.

Podczas spotkania w ratuszu (fot. www.gk24.pl)

W dziale „Edukacja” statuetkę otrzymał rektor, Pan **dr Jan Kuriata** i pracownicy Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej – najmłodszej koszalińskiej uczelni, która w pierwszym roku swojej działalności przyjęła około 50 studentów, a obecnie kształci się w niej 580 słuchaczy.

W dziedzinie „Kultura” statuetkę otrzymał **Ryszard Ulicki**, poeta, prozaik, dziennikarz, autor tekstów piosenek, wśród nich „Kolorowych jarmarków”. W dziedzinie „Zdrowie” uhonorowana została dr nauk medycznych **Elżbieta Zinka**, szefowa Oddziału Kardiologii Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie, inicjatorka wdrożenia nowych metod diagnostyki i leczenia w

kardiologii. W dziedzinie „Społeczna odpowiedzialność” statuetka trafiła do księdza prałata **dr Kazimierza Bednarskiego**, proboszcza koszalińskiej parafii Ducha Świętego, duszpasterza, społecznika, założyciela katolickiej szkoły.

W dziedzinie „Sport” statuetkę odebrał Pan **Igor Milicić**, sportowiec przestrzegający zasad fair play, chorwacki koszykarz grający w barwach AZS Koszalin, obecnie drugi trener zespołu.

W dziedzinie „Gospodarka” uhonorowana została Pani **Milena Trojanowska**, właścicielka Fabryki Flag „Linea”. W dziale „Modernizacja Roku” statuetką został uhonorowany Szpital Wojewódzki w Koszalinie (1,2). Gratulacje! (Red.).

1.KG, Orły od prezydenta. „Trendy Koszalin” 2014 nr 13, s. 24.
2. www.prestizkoszalin.pl

Najlepsze licea i technika w Polsce wg „Perspektyw”

15 stycznia ogłoszono wyniki ogólnopolskiego XVI Rankingu Szkół Ponadgimnazjalnych PERSPEKTYWY 2014. Ocenie poddano 2291 liceów ogólnokształcących i 1867 techników. Ranking prezentuje 500 najlepszych liceów i 300 najlepszych techników w Polsce. Zwycięzcy otrzymają dyplomy podczas uroczystej Gali Finałowej, która odbyła się w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Fundacja Edukacyjna "Perspektywy" publikuje ten ranking już po raz szesnasty.

Ranking oparty jest na kryteriach odzwierciedlających wyniki szkół na egzaminie maturalnym (w zakresie przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych) i sukcesy szkół w olimpiadach przedmiotowych, a w przypadku techników również wyniki egzaminu zawodowego. Pracami kapituły kierował **prof. dr hab. Jan Łaszczyk**, rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie.

Oprócz ogólnopolskich rankingów głównych (Ranking Liceów 2014 i Ranking Techników 2014) podczas finału ogłoszone zostały także rankingi dodatkowe: Maturalny Ranking Liceów, Maturalny Ranking Techników, Ranking Olimpijski i Ranking Egzaminów Zawodowych.

Aby ułatwić korzystanie z rankingu przez uczniów, nauczycieli i rodziców z całego kraju przygotowane zostały także rozbudowane rankingi wojewódzkie (oddzielnie dla liceów i techników).

Łącznie zaprezentowanych zostało ponad 1500 szkół ponadgimnazjalnych. Pełne wyniki tegorocznej edycji rankingu można poznać od 15 stycznia br. w Serwisie Rankingowym dostępnym na platformie edukacyjnej www.perspektywy.pl lub bezpośrednio w serwisach: www.licea.perspektywy.pl oraz www.technika.perspektywy.pl. (1)

OGÓLNOPOLSKI RANKING LICEÓW 2014 (klasyfikacja główna)

1. Liceum Akademickie UMK w Toruniu
- 2. XIII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie**
3. XIV Liceum Ogólnokształcące im. St. Staszica w Warszawie
4. V Liceum Ogólnokształcące im. A. Witkowskiego w Krakowie
5. III LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marynarki Wojennej RP w Gdyni
6. LO nr XIV im. Polonii Belgijskiej we Wrocławiu
7. II Społeczne LO STO im. Pawła Jasienicy w Warszawie
8. II LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Stefana Batorego w Warszawie
9. XXXIII LO Dwujęzyczne im. Mikołaja Kopernika w Warszawie
10. LO nr III im. Adama Mickiewicza we Wrocławiu
11. Liceum Ogólnokształcące im. św. Jadwigi Królowej w Kielcach
12. I Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Łodzi
13. LO im. Jana Pawła II Sióstr Prezentek w Rzeszowie
14. LXVII LO im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego w Warszawie
15. LXIV LO im. Stanisława Ignacego Witkiewicza w Warszawie

OGÓLNOPOLSKI RANKING TECHNIKÓW 2014 (klasyfikacja główna)

1. Technikum Zawodowe nr 7 w ZSE-M w Nowym Sączu
2. Technikum Łączności nr 14 w ZS Łączności w Krakowie
3. Technikum Elektroniczne im. Obr. Lublina 1939 r. w Lublinie
4. Technikum Elektroniczne w ZSE im. WP w Bydgoszczy
5. Technikum Komunikacji w ZS Komunikacji w Poznaniu
6. Technikum Mechatroniczne nr 1 w ZSLiT nr 1 w Warszawie
7. Technikum w ZSE im. Bohaterów Westerplatte w Radomiu
8. Technikum nr 10 w ZSP nr 10 im. Jana Szczepanika w Łodzi
9. Technikum Nowoczesnych Technologii im. Jana Pawła II w ZSP w Kleszczowie
10. Technikum nr 5 w ZS Ponadgimnazjalnych w Krośnie

--> EDUKACYJNE RANKINGI

Najlepsze licea i technika w Polsce wg „Perspektyw” - cd.

OGÓLNOPOLSKI RANKING LICEÓW i TECHNIKÓW 2014 - zachodniopomorskie

Licea ogólnokształcące	Technika
1. XIII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie 2. II LO im. Mieszka I w Szczecinie 3. V LO z Oddziałami Dwujęzycznymi im. A. Asnyka w Szczecinie	1. Technikum Zawodowe nr 2 w ZS im. H. Sienkiewicza w Kołobrzegu 2. Technikum Zawodowe nr 4 w ZS nr 8 im. St. Staszica w Szczecinie 3/ Technikum Elektryczno-Elektroniczne w ZSE-E w Szczecinie

--> Dodatkowych informacji udziela: Anna Wdowińska-Sawicka, Perspektywy, tel. 22 628 58 62 w. 40, a.wdowinska@perspektywy.pl

1. www.perspektywy.pl

Technikum Zawodowe nr 2 w ZS im. Henryka Sienkiewicza w Kołobrzegu zajęło pierwsze miejsce wśród techników z naszego województwa. A w skali kraju znalazło się na miejscu 36. Kształci techników informatyków. Jest małą szkołą. W 4 oddziałach uczy się tu około 100 uczniów, w większości chłopców. Zdecydowana większość bez trudu dostaje się na studia.

To niekwestionowany sukces szkoły, ale warto pamiętać, że młode, bo działające zaledwie od 2007 r. technikum w roku 2010, w tym samym rankingu, było już 10 w kraju. Szkołą (ZS) obecnie kieruje **Mirosław Oldak**, który nie kryje dumy z osiągnięć. Redakcji „GK” powiedział, że: „To oczywista zasługa naszych uczniów i nauczycieli. Zważywszy na przyjęte kryteria, także efekt wysokich wyników egzaminu maturalnego i zawodowego...” (2)

Szkoła może pochwalić się różnymi sukcesami. W listopadzie 2013 r. uczniowie szkoły przebywali w tureckim mieście Kayseri w ramach realizacji programu „Młodzi w działaniu”. Wraz z partnerami z Turcji i Włoch. Celem międzynarodowych spotkań jest wymiana informacji dotyczących recyklingu w partnerskich krajach.

Podczas zajęć praktycznych uczniowie poszerzają wiedzę i gromadzą doświadczenie związane z ponownym wykorzystywaniem materiałów. Uczestnicy projektu spędzając codziennie wspólnie czas na konwersacjach w języku angielskim poznają swoją kulturę, historię oraz tradycje narodowe.

Opiekunami grupy młodzieży są: **Beata Morawska i Agnieszka Żuchowicz**. (1)

1. www.2lo.pl - „Sienkiewicz w Turcji” - dostęp z 14.11.2013

2. MARCINIAK I., *Najlepsi w województwie*. „GK” 2014 nr 12, s. 3.

Komu służą szkolne rankingi i plebiscyty?

Tworzenie szkolnych rankingów ma różną prasę. W szkołach, które uzyskują wysokie lokaty w rankingach, mówi się o nich z zadowoleniem i dumą, a w innych niestety niepocholebnie. Niektórzy uważają, że rankingi są potrzebne i mobilizujące szkoły do osiągania lepszych wyników kształcenia, a inni są zdania, że są one działaniem jednostronnym i szkodliwym dla rozwoju edukacji. Na przykład, Zbigniew Hołdys, znany muzyk, kompozytor, były lider Perfectu, dziennikarz piszący m.in. w „Newsweek Polska” twierdzi, że:

Tworzenie rankingów to jest czynność przeklęta. Jednych się wywyższa, innych degraduje, jakby się było bogiem jakimś i nagle trzeba zdecydować, czy w keksie ważniejsze są rodzyнки, anżelika, czy może skórka pomarańczowa - a przecież w keksie każda drobina wszystkiego ma znaczenie. Nasze życie jest keksem... (1)

1. HOŁDYS Z., *Moje Proce*, „Newsweek Polska” 2014 nr 1, s. 52.

--> EDUKACYJNE PLEBISCYTY

Koszaliński plebiscyt Belfer Roku - 2013

Od kilka lat „Głos Koszaliński” organizuje plebiscyt Belfer Roku. W styczniu br. zakończono głosowanie. Jego wyniki zaprezentowała na internetowej stronie Głosu red. Sylwia Zarzycka (2014). Oto zwycięzcy tegorocznego plebiscytu Belfer Roku 2013.

W kategorii "nauczyciel szkoły podstawowej" Belfer Roku 2013 została **Małgorzata Theis**, nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej w koszalińskiej "siódemce". Tuż za nią uplasowała się **Lidia Rosiak**, która także uczy najmłodszych w koszalińskiej "dziewiątce". Trzeci jest **Maciej Ostaszewski**, nauczyciel wychowania fizycznego w Szkole Podstawowej nr 18 w Koszalinie.

Wśród nauczycieli gimnazjów zwyciężył **Leszek Pawelski**, uczący niełatwego przedmiotu, jakim jest fizyka, w Gimnazjum nr 1 w Szczecinku. Druga jest **Aneta Boguska**, polonistka i

wicedyrektor w koszalińskim Gimnazjum nr 6, a trzecia również polonistka, **Ewa Wrzolek-Bielińska** z Gimnazjum nr 11 w Koszalinie.

Na szczególne uznanie wśród pedagogów uczących w szkołach ponadgimnazjalnych zdaniem czytelników „Głosu Koszalińskiego” zasłużyła **Iwona Tworek**, polonistka w I Liceum Ogólnokształcącym w Koszalinie. Drugi w tej kategorii jest fizyk, również nauczycieli I LO w Koszalinie **Jacek Niezgoda**, trzecia **Tamara Gutta-Aleksandrowicz**, nauczycielka języka polskiego w II LO w Koszalinie.

Wszystkim laureatom koszalińskiego plebiscytu wręczono pamiątkowe dyplomy, a zdobywcy pierwszych miejsc w poszczególnych kategoriach dostaną zaproszenia na weekendowy pobyt w SPA. Oto wykaz uczestników plebiscytu.

Nauczyciel szkoły podstawowej GK

- **Małgorzata Theis, Koszalin - 40%**, 267 głosów,
- **Lidia Rosiak Rosiak, Koszalin - 40%**, 262 głosy,
- **Maciej Ostaszewski, Koszalin - 15%**, 96 głosów,
- **Małgorzata Jasińska, Koszalin - 1%**, 8 głosów,
- **Elżbieta Grześkowiak, Koszalin - 1%**, 7 głosów,

Małgorzata Theis (fot. www.gk24.pl)

Czas wygenerowania danych: 2014-01-15. Liczba wszystkich głosów: 660

Nauczyciel gimnazjum GK

- **Leszek Pawelski, Szczecinek (7) 42%**, 142 głosy,
- **Aneta Boguska, Koszalin (3) 19%**, 64 głosy,
- **Ewa Bielińska, Koszalin (2) 16%**, 55 głosów,
- **Alicja Berć, Szczecinek (1) 7%**, 23 głosy,
- **Krystyna Jodłowska, Kołobrzeg (4) 5%**, 17 głosów,

Czas wygenerowania danych: 2014-01-15. Liczba wszystkich głosów: 336

Nauczyciel szkoły ponadgimnazjalnej GK

- **Iwona Tworek, Koszalin - 40%**, 46 głosów,
- **Jacek Niezgoda, Koszalin - 29%**, 34 głosy,
- **Tamara Gutta-Aleksandrowicz, Koszalin - 9%**, 10 głosów,
- **Renata Kizielewicz, Szczecinek - 4%**, 5 głosów,
- **Joanna Murawska, Koszalin - 3%**, 4 głosy,

Czas wygenerowania danych: 2014-01-15. Liczba wszystkich głosów: 116

--> WYDARZENIA OŚWIATOWE W MEN

Ewa Dudek nowym wiceministrem MEN

Dotychczasowa wicedyrektor Ośrodka Rozwoju Edukacji – Ewa Dudek została nowym wiceministrem edukacji narodowej. Na stanowisko Podsekretarza Stanu w MEN z dniem 6 lutego 2014 r. powołał ją – na wniosek minister Joanny Kluzik-Rostkowskiej – Premier Donald Tusk (1).

Ewa Dudek ma 47 lat. Jest absolwentką filologii polskiej na Uniwersytecie Warszawskim oraz studium dla nauczycieli języka angielskiego. W latach 1991 - 2007 była nauczycielką w Zespole Szkół w Nowej Wsi Warszawskiej.

Ewa Dudek (fot. www.eid.pl)

Od 2007 r. związana z Ministerstwem Edukacji Narodowej, gdzie pracowała w Departamencie Funduszy Strukturalnych. Zajmowała się kontrolą edukacyjnych projektów konkursowych finansowanych z EFS oraz pełniła funkcję menadżera projektów systemowych.

Od września 2010 r. zatrudniona w Ośrodku Rozwoju Edukacji. Najpierw jako koordynatorka projektu dotyczącego nadzoru pedagogicznego, a od stycznia 2013 r. do 5 lutego 2014 r. na stanowisku wicedyrektora ORE, gdzie była odpowiedzialna za realizację projektów systemowych Ministerstwa Edukacji Narodowej finansowanych z EFS, w tym projektów dotyczących wdrażania podstawy programowej, nadzoru pedagogicznego, doskonalenia nauczycieli oraz e-podręczników i portalu zasobów edukacyjnych Scholaris.

W wolnym czasie najchętniej uprawia turystykę rowerową. Mężatka, ma troje dzieci – Macieja, Joannę i Piotra. Mieszkanka Podkowy Leśnej. Jako Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej koordynować będzie działania związane z funduszami na następną perspektywę finansową, sprawy międzynarodowe oraz prace nad przygotowaniem darmowego podręcznika dla pierwszoklasistów (1).

1. źródło: <http://men.gov.pl>

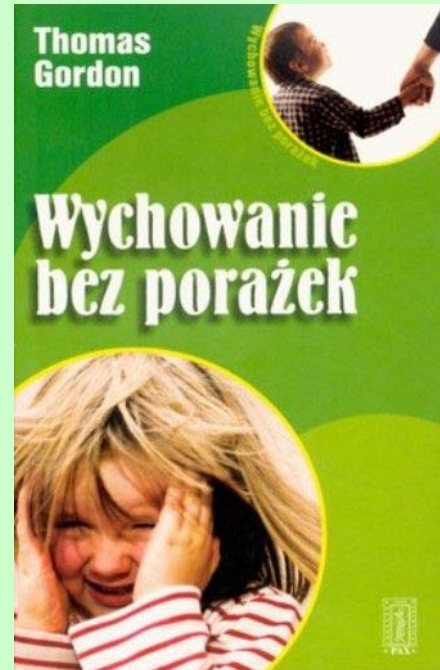
--> PROBLEMY SZKOLNEGO WYCHOWANIA

Ciekawa książka: Thomas GORDON, *Wychowanie bez porażek. Rozwiązywanie konfliktów między rodzicami i dziećmi*. Warszawa: PAX Instytut Wydawniczy, 2013

Książka ta stała się światowym bestsellerem. Dr Thomas Gordon - amerykański psycholog i psychoterapeuta, autor wielu poradników dla rodziców, nauczycieli, wychowawców, animatorów kształcenia dorosłych i liderów - proponuje w niej **nową, skuteczną metodę** pedagogiczną rozwiązywania konfliktów powstających między rodzicami a dziećmi.

Krytykując dotychczasowe modele rozwiązywania konfliktów (oparte na błędnym schemacie "zwycięzca - pokonany"), proponuje stosownie metody bez pokonanych.

Autor dąży do wprowadzenia takich zasad komunikacji, które w sytuacji konfliktowej pozwolą znaleźć **rozwiązanie kompromisowe**, zadowalające obie strony. Wielką zaletą pracy Thomasa Gordona, obok jasnego wykładu i prostego języka, jest pokazanie, jak praktycznie się posługiwać metodą bez pokonanych. Choć odnosi się ona przede wszystkim do stosunków między rodzicami a dziećmi, może być wykorzystywana także w innych międzyludzkich sytuacjach konfliktowych, w tym także w szkole (Red.).

Wychowanie bez porażek (fot. www.empik.com/)

Ponadto warto poznać:

1. GORDON T., *Wychowanie bez porażek w praktyce*. Warszawa: PAX Instytut Wydawniczy, 1998.
2. GORDON T., *Wychowanie bez porażek w szkole*. Warszawa: PAX Instytut Wydawniczy, 1994.

Uczestnicy wernisażu

XII Ogólnopolskiej Wystawy Marynistycznej w Klubie Nauczycieli Plastyków - Twórców (fot. J. Pietrzykowski)

--> NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH

Nie bójmy się uczniowskich błędów! Refleksje po spotkaniu z nauczycielami języków obcych

Prawdziwym błędem jest błąd popełnić i nie naprawić go – to myśl chińskiego filozofa Konfucjusza, który miał pewnie na uwadze stosunki międzyludzkie. W nauczaniu i uczeniu się języków obcych pojęcie błędu wiąże się z rozwojem umiejętności językowych. Nie można nauczyć się niczego, nie popełniając przy tym błędów.

Podejście do „roli” błędów w dydaktyce zmieniało się tak często, jak ewoluowały metody nauczania. Większość tradycyjnych metod „karała” za popełnianie błędów. Uczeń był informowany, że jeśli nie umie czegoś poprawnie powiedzieć czy napisać, to niech lepiej milczy.

Tak więc, moje pokolenie nie przykładało się do nauki języków obcych. Po pierwsze, nie widzieliśmy możliwości wykorzystywania języka w praktyce – wyjazdy zagraniczne były utrudnione, podobnie jak dostęp do literatury, prasy czy filmów w języku obcym. Po drugie, uczono nas głównie w oparciu o metodę gramatyczno-tłumaczeniową, w której nie było miejsca na błędy; każde uchybienie było natychmiast poprawiane. Od uczniów wymagało się pełnej poprawności wypowiedzi, zarówno w mowie, jak i piśmie. Baliśmy się mówić, żeby nie popełniać błędów.

Metoda kognitywna odkryła wartość błędu jako niezbędnego kroku w procesie uczenia się. Popełnianie błędów w czasie nauki jest zjawiskiem zupełnie naturalnym, świadczącym o tym, że zachodzi proces uczenia.

Najpopularniejsza dzisiaj metodą jest **metoda komunikacyjna**, na której oparta jest większość używanych w Polsce podręczników. Metoda ta traktuje język jako narzędzie komunikacji społecznej i kładzie duży nacisk na funkcjonalność języka, czyli wykorzystywanie struktur leksykalno-gramatycznych w praktyce. Błędy językowe, które nie zakłócają ani nie zniekształcają komunikacji są dopuszczalne. Są to, według kryterium komunikatywności przekazu błędy lokalne, których w zdaniu może być kilka. Przyjmuje się często, że popełnione przez ucznia błędy powinien poprawiać nauczyciel. Taka poprawa ma wiele zalet: jest natychmiastowa i poprawna merytorycznie, ekonomiczna z punktu widzenia czasu lekcyjnego i zauważalna dla wszystkich uczniów.

„Język Niemiecki” - okładka (fot. www.EduPress.pl)

Z drugiej jednak strony należałoby uczniów **wdrażać do autokorekty**. Jest to szczególnie ważne dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przygotowujących się do egzaminów z języka obcego. Należy przy tym pamiętać, iż rozwojowi kompetencji lingwistycznej sprzyja szybkie reagowanie na błędy, natomiast rozwojowi kompetencji komunikacyjnej sprzyja niepoprawianie błędów lokalnych, a jeśli już, to nigdy w trakcie wypowiedzi.

Nauczyciele-praktycy powinni zgadzać się ze stwierdzeniem, iż błędne posługiwanie się językiem jest tysiąc razy więcej warte, niż bezbłędne napisanie dyktanda czy sumienne odrabianie zadań domowych. Język jest tworem żywym, stale rozwijającym się i w miarę postępów w nauce, uczeń sam dochodzi do własnej poprawności językowej. **Nauczyciel ma być doradcą**, który wspiera pracę ucznia, a jego życzliwość i przyjacielskie nastawienie pozwalają na obniżenie poziomu strachu i innych barier, uniemożliwiających uczniowi komunikację w języku obcym.

Maria Płóciennik - doradca metodyczny języka angielskiego CEN

--> PROBLEMY SZKOLNEGO WYCHOWANIA

Ciekawy felieton: Dariusz CHĘTKOWSKI, *Zabawa w szkołę - felieton*

Zabawa z dziećmi w szkołę może odsłonić sporo problemów, które umykają naszej uwadze. Dzieci chętnie i z dużą dokładnością potrafią... Dlaczego warto z dzieckiem zabawić się w szkołę?

Zabawa w dom

Zabawny felieton autor rozpoczął od stwierdzenia, że: „Kiedy pani w przedszkolu chce się dowiedzieć czegoś o rodzicach, bawi się z dziećmi w dom. Maluchy tak doskonale naśladują mamę i tatę, że wychowawczynie nie musi później o nic pytać. O każdym rodzicu wie wszystko. Kto pije, kto bije itd. Łatwiej zrozumieć dziecko, gdy się wie, jakie problemy ma w domu (1).

Zabawa w szkołę

Ostatnio coś mnie zaczęło niepokoić, dlatego zacząłem się bawić z córką w szkołę. Co ja się będę pytał, jak minął dzień. Dziecko powie albo nie powie. Co innego, gdy zaczniemy się bawić w prowadzenie lekcji. Ja wchodzę w rolę dziecka, a córka wciela się po kolei w różnych pracowników szkoły - od pani woźnej poczynając, a na dyrektorce skończywszy. No i nie zapominamy przy tym o najważniejszej roli - o byciu nauczycielem.

Zabawa w opiekuna

Dzieci z mojego osiedla dowożone są na lekcje autobusem, dlatego zabawę w szkołę zaczynamy od tego. Córka wciela się w rolę osoby, która w pojeździe sprawuje opiekę nad dziećmi. Tutaj pojawia się pierwszy problem. Muszę bowiem zdecydować, która z opiekunek ma tego dnia dyżur. Możliwości są dwie. Pierwsza pani jest miła i uprzejma, a druga krzykliwa i nieprzyjemna. Wybieram tę gorszą, gdyż bawię się w szkołę nie dla przyjemności, ale dla zdobycia informacji.

Udaję, że wchodzę do autobusu, a moja córka wciela się w rolę pani X, która tego dnia czuwa nad bezpieczeństwem dzieci. Ledwo zrobiłem pierwszy krok, a już słyszę przerażający wrzask, że mam natychmiast wracać i zajmować pierwsze wolne miejsce, a nie ostatnie. Pani X tak krzyczy, że zaczynam się bać, iż zaraz dojdzie do rękoczynów. Córka jednak mnie nie bije, za to wrzeszczy bez przerwy. Wciąż coś robię źle. Po chwili zaczyna mnie boleć głowa i zupełnie przestaję rozumieć, co się do mnie mówi (1).

→ Zamiast dziecko wypytywać, jak było w szkole? - można po prostu zabawić się z nim w szkołę.

1. CHĘTKOWSKI D., *Zabawa w szkołę - felieton*. „GN” 2013 nr 47, s. 2.

Rok Jana Karskiego

Rok 2014 ogłoszono Rokiem Jana Karskiego. Był legendarnym kurierem polskiego podziemia. „Nie jeździł srebrnym astonem martinem, nie miał kamery w ołówku i innych pomocnych gadżetów. Zdany był tylko na swoją fenomenalną pamięć, wiarę w sens działania i łut szczęścia (...). Jego życiorys to gotowy scenariusz, mrozący krew w żyłach thriller” - napisano na internetowej stronie poświęconej Janowi Karskiemu. „Jan Karski. Niedokończona Misja” - to specjalny program Muzeum Historii Polski dotyczący upamiętnienia patrona roku 2014 (1).

1. DK, *W skrócie: Rok Jana Karskiego*. „GN” 2013 nr 51-52, s. 2.

--> EDUKACYJNE PORTALE INTERNETOWE

O odświeżonej formie portalu Scholaris

Od września 2013 r. na portalu Scholaris wprowadzono wiele zmian. Odświeżona formuła zapewnia bardziej efektywne, intuicyjne i jeszcze łatwiejsze korzystanie z serwisu. Do wprowadzonych rozwiązań należą m.in. inteligentna wyszukiwarka, mobilna wersja portalu oraz dostosowanie nowych zasobów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Warto zobaczyć i wykorzystać.

O celach zmian

Celem zmian jest przede wszystkim umożliwienie intuicyjnego korzystania z serwisu oraz uporządkowanie i przypisanie zasobów edukacyjnych do nowej podstawy programowej. Nowa wyszukiwarka portalu Scholaris podpowiada użytkownikom frazy. Materiały edukacyjne zamieszczone na portalu zostały przypisane do wszystkich etapów edukacyjnych, przedmiotów oraz podstawy programowej (1).

Organizatorzy promują portal

Organizatorzy promują treści portalu charakteryzując krótko 6 tematów:

1. Inteligentna wyszukiwarka
2. Nowe zasoby dostępne dla osób z ograniczoną sprawnością
3. Scholaris na urządzeniach mobilnych
4. Kreator lekcji
5. Nowoczesna szata graficzna
6. Film instruktażowy

Internetowi poszukiwacze (fot. Arch. Urszuli Wykurz)

Obecna szata graficzna

Obecnie szata graficzna portalu Scholaris jest - zdaniem autorów - bardziej nowoczesna, przejrzysta i ułatwia intuicyjne korzystanie z niego wszystkim użytkownikom. Podczas jej projektowania szczególny nacisk położono na logiczne ułożenie poszczególnych elementów serwisu oraz podkreślenie jego najważniejszych cech funkcjonalnych (1).

-
1. Portal Scholaris dostępny w odświeżonej formie. „Biologia w Szkole” 2013 nr 6, s. 29-30.
 2. www.scholaris.pl

--> EDUKACJA W EPOCE GLOBALIZACJI

Ciekawy artykuł: Witold Kołodziejczyk,

Edukacja w epoce globalizacji - scenariusze i trendy. „Meritum” 2013 nr 3

Edukacja zmienia się. Zasadniczym pytaniem jest, czy zmienia się wystarczająco szybko? Czy dostosowuje się do wymagań i potrzeb epoki globalizacji? Jak powinna wyglądać szkoła przyszłości? Na te i podobne pytania odpowiada ten artykuł Witolda Kołodziejczyka. Warto przeczytać!

Edukacja w ogniu krytyki

Edukacja szkolna jest dziś poddawana wręcz totalnej krytyce. Autor ww. artykułu wskazuje, że „W obliczu coraz powszechniejszej krytyki edukacji pojawia się pytanie, jak powinna wyglądać szkoła przyszłości? Jaki powinien być model edukacji odpowiadający na wyzwania współczesnego świata? Polskiej **szkole brakuje wizji**, która pozwoliłaby wytyczyć kierunek dla nowych rozwiązań i zrozumieć te, które proponują decydenci odpowiedzialni za jej rozwój. Edukacja jako obszar kluczowy dla rozwoju społecznego wymaga analiz wybiegających daleko w przyszłość...”

Edukacja w epoce globalizacji Autor ww. postuluje potrzebę pilnego poszukiwania rozwiązań, które sprostają procesom i trendom globalizacyjnym. Twierdzi, że można i powinno się **próbować przewidzieć**, w którą stronę może rozwijać się szkolnictwo oraz jakie będą implikacje zmian? Wskazuje też, że zmiany te nie dokonują się tylko pod wpływem czynników wewnętrznych, ale również, w coraz większym stopniu, pod wpływem czynników globalnych.

Edukacyjne problemy podjęte w artykule

Edukacja przeżywa dziś różne trudności. Oto problemy podjęte w ww. artykule ukryte pod następującymi tytułami:

1. Przyszłość edukacji - perspektywa globalna
2. Status quo
3. Przebudowa
4. Demontaż
5. Co zagraża polskiej szkole?
6. Brak jasnej wizji edukacji i jej celów
7. Testomania i wszechobecny system egzaminów
8. Szkoła nie wychowuje, bo skoncentrowała się na technologii i egzaminach
9. Masowa edukacja - wszyscy to samo, tak samo i w tym samym czasie
10. Przyszłość edukacji - perspektywa polska
11. Fabryka Komponentów
12. Edukacja Instant
13. Mozaika możliwości
14. Wspólnota idealów
15. Zmiany idą od dołu

„Meritum” okładka nr 3/2013 (fot. www.meritum.pl)

Edukacja w raporcie o jej rozwoju

W artykule wykorzystano fragmenty raportu dotyczącego scenariuszy rozwoju edukacji: Witold Kołodziejczyk, Jan Polak, „Jak będzie zmieniać się edukacja? Wyzwania dla polskiej szkoły i ucznia”, Warszawa: Instytut Obywatelski 2010.

1. KOŁODZIEJCZYK W., *Edukacja w epoce globalizacji - scenariusze i trendy.* „Meritum” 2013 nr 3, s. 2-9.

Quo Vadis, cyfrowy nauczycielu? **Dobre praktyki projektu Eduscience**

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

Podnoszenie kompetencji uczniowskich w dziedzinie nauk matematyczno-przyrodniczych i technicznych z wykorzystaniem innowacyjnych metod i technologii - EDUSCIENCE

30 stycznia 2014 r. w Warszawie odbyła się Konferencja Upowszechniająca Projekt Eduscience z gościem specjalnym Colinem Rose’a, pn. „Quo Vadis, cyfrowy nauczycielu? Dobre praktyki projektu Eduscience”. Miejsmem konferencji była Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie.

Quo Vadis, cyfrowy nauczycielu? – to pytanie zadane wszystkim współczesnym nauczycielom nie posiada jednoznacznej odpowiedzi. Dynamiczny rozwój technologiczny sfery edukacji, wprowadzania innowacji, cyfrowej szkoły oraz era eksperymentów, roztaczają przed nauczycielami wiele możliwości, a co za tym idzie – wyborów. Jak dokonywać tych właściwych? Jak zainteresować młodzież nauką? Jak przekłada się postawa dyrektora na rozwój szkoły?

30 stycznia br. w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, uczestnicy konferencji dowiedzieli się, w jaki sposób nauka i technologia wspomagają szkołę, kto w świecie chemii próbował zabić wuja Romana oraz jak rozbudzić w najmłodszych uczniach zainteresowanie naukami przyrodniczymi. Dowiedzieli się też, jakie są plusy nauczania według własnego programu i dlaczego warto się na to decydować, czy technologia ITC jest wsparciem, czy przeszkodą w uczeniu oraz jaka jest rola dyrektora szkoły w procesie wdrażania i wykorzystywania innowacji? Nie zabrakło też doświadczeń uczestników biorących udział w projekcie Eduscience. Gościem specjalnym konferencji był Colin Rose - konsultant ogólnokrajowych systemów szkolnictwa oraz doradca brytyjskiego ministerstwa edukacji, a także wybitni polscy pedagodzy. Udział w konferencji był bezpłatny. **Liderem Projektu** jest Instytut Geofizyki Polskiej Akademii Nauk.

➔ Więcej informacji jest na stronie: <http://konferencja.eduscience.pl>

Olimpiada Wiedzy Technicznej

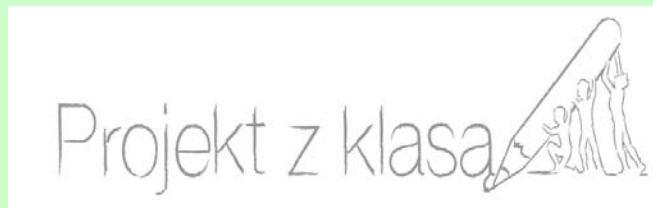
Około tysiąca uczniów wzięło udział 16 stycznia 2014 r. w okręgowych zawodach jubileuszowej 40. Olimpiady Wiedzy Technicznej. Organizatorem olimpiady jest Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Uczestnicy zostali wyłonieni podczas eliminacji na szczeblu szkolnym, w których w październiku ub. r. wystartowało 8,5 tys. Uczniów 444 szkół ponadgimnazjalnych. Finałowe zawody odbędą się w kwietniu b.r. na politechnice Świętokrzyskiej w Kielcach (1).

1.DD, W skrócie: Olimpiada Wiedzy Technicznej. „GN” 2014 nr 4, s. 18.

IV edycja konkursu „Projekt z klasą”

Profesjonalny symulator lotów w szkolnej pracowni, eksperymentownia, w której za pomocą skórki od cytryny można stworzyć ogniwo galwaniczne, ekopojazd o zasięgu 20 kilometrów, a może międzynarodowy projekt żywieniowy, w który angażują się m.in. polarnicy ze stacji badawczych na Spitsbergenie? Kreatywność młodych uczniów nie zna granic! W gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w całym kraju realizowane są często bardzo zaskakujące i nowatorskie projekty edukacyjne. Już teraz szkoły mogą zdobyć dodatkowe fundusze na ich przeprowadzenie.

Ruszyła czwarta edycja konkursu „Projekt z klasą” dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w całej Polsce, organizowanego przez wydawnictwo Nowa Era. Tegoroczna pula nagród wynosi **aż 40 000 zł!** Jak zdobyć Grant Nowej Ery? Wystarczy przygotować ciekawy pomysł na projekt i zgłosić go na www.projektzklasa.pl.

Najlepsze pomysły zostaną nagrodzone grantami w wysokości nawet 4000 zł. Ponieważ w gimnazjum projekt edukacyjny jest obowiązkowy, udział w konkursie może być świetnym sposobem na zrealizowanie wymagań programowych w ciekawej formie.

Czas na kreatywność!

- Udział w konkursie był dla nas z pewnością okazją do zdobycia dodatkowych środków finansowych – opowiada Barbara Cieślak, koordynator projektu „Lodówka bez tajemnic”, jednego z laureatów konkursu z poprzednich edycji. – Jednak zaangażowanie w ten konkurs przyniosło nam także ogromną wartość edukacyjną. Młodzież bardzo chętnie podejmuje takie działania. Jest kreatywna, gotowa do pracy choćby w weekendy i ferie – dodaje. Zaangażowanie przeniosło się na realne efekty działań. „Lodówka bez tajemnic” był to projekt poświęcony zdrowemu odżywianiu. Przez cały czas trwania programu uczniowie z gimnazjum w Lęborku „prześwietlili” zawartość 120 lodówek mieszkańców z najbardziej odległych zakątków świata! Sprawdzili m.in. co jadają naukowcy przebywający w stacjach polarnych, a co jada się w Etiopii, na Dominikanie, czy w Kambodży. Wśród typowych produktów uczniowie znaleźli również kilka ciekawostek, np.: łód mający 1000 lat z lodowca na Spitsbergenie, rolki slajdów fotograficznych, czy pieczone świerszcze... Projekt został nagrodzony grantem Nowej Ery w wysokości 2000 zł.

Liczy się pomysł!

Ciekawy, z ambitnymi celami oraz różnorodnością działań edukacyjnych. Taki właśnie powinien być projekt zgłoszony do konkursu. Komisja Nowej Ery nagrodzi w tym roku aż 10 pomysłów z całej Polski, kolejne 10 grantów przyznają Internauci w głosowaniu on-line. Każda drużyna może więc zdobyć nawet dwa granty. Poza przygotowaniem planu edukacyjnego drużyna projektowa ma okazję spróbować swoich sił w działaniach marketingowych oraz public relations. Poprzez promowanie projektu, pokazanie, że jego realizacja zmieni szkolną rzeczywistość na lepszą, uczniowie zachęcają Internautów do głosowania właśnie na swój projekt!

- Promowaliśmy się głównie na stronach internetowych szkół oraz przez portale społecznościowe. Uczniowie zrobili też plakaty i opowiadali o udziale w konkursie w swoich klasach oraz wśród znajomych – opowiada Piotr Bartosiak, koordynator projektu „Ekopojazd”, zrealizowanego w Salezjańskim Gimnazjum w Mińsku Mazowieckim. Dzięki dofinansowaniu przyznanemu przez Nową Erę pan Piotr razem z uczniami zmodernizował ekologiczny pojazd wielobieżny, który powstał w ramach szkolnego koła modelarskiego. – Ze środków otrzymanych w ramach grantu, zakupiliśmy m.in. nowy silnik o mocy 800 wat, hamulce oraz dwa akumulatory. Dzięki nim nasz ekopojazd zwiększył swój zasięg do aż 20 km! – dodaje nauczyciel.

--> KREATYWNOŚĆ W PRAKTYCE

IV edycja konkursu „Projekt z klasą” – cd.

Podkreśla także, jak istotne dla rozwoju uczniów było zaangażowanie się w taką inicjatywę. – Ci chłopcy realizowali projekt w swoim wolnym czasie, po lekcjach. Udało mi się zainteresować ich kreatywnym i edukacyjnym zajęciem, które pochłonęło ich bez reszty. Dodatkowo dziś tworzą oni zgraną paczkę przyjaciół, co również jest bardzo cenne – dodaje.

Baza informacji

Wszystkie projekty można zgłaszać na stronie internetowej konkursu **do 24 marca 2014 r.** Ogłoszenie wyników zaplanowano na 7 maja 2014 r. Szczegóły konkursu, wskazówki jak pracować metodą projektu oraz zwycięskie prace z poprzednich edycji można znaleźć na stronie www.projektzklasa.pl.

Uczniowie eksperymentują podczas XII Międzyszkolnego Spotkania z Fizyką (fot. Wiesław Kateusz-Felczar)

Kontakt dla mediów:

Katarzyna Matolicz, agencja Brand Support, Mail: katarzyna.matolicz@brandsupport.pl, Tel: +48 668 497 822
Agnieszka von Mallek, Wydawnictwo Nowa Era, Mail: a.mallek@nowaera.pl, Tel: +48 601 483 102

1. MATOLICZ K., Projektujesz? Wygrywasz! Informacja prasowa - z 15.01.2014.

Konkurs na pamiątkę z Koszalina

Urząd Miasta Koszalina ogłosił konkurs pn. „Na pamiątkę turystyczną z Koszalina”. Jego celem jest zaprojektowanie pamiątki - **turystycznego symbolu**, który będzie popularyzował nasze miasto. Konkurs jest skierowany do wszystkich mieszkańców Koszalina, bez względu na wiek. Organizatorzy zapraszają do udziału w konkursie w szczególności osoby, które mają w tej sprawie wyrobione zdanie. Rywalizacja odbędzie się w dwóch kategoriach: pamiątka turystyczna z Koszalina oraz pamiątka turystyczna upamiętniająca **750-lecie Koszalina**. Główna nagrodą jest nagroda pieniężna w wysokości 2.500 zł brutto w każdej kategorii. Konkurs trwa do 14 kwietnia 2014, a prace przyjmowane będą od 17 - 31 marca br. (1)

Budynek Teatru Dramatycznego w Koszalinie (fot. www.gk24.pl)

--> Może warto wziąć udział w ww. konkursie i upowszechnić jego założenia w szkołach? (Red.)

1. KG, *Pamiątka z Koszalina*, „Trendy Koszalin” 2014, nr 12, s. 6.

Dlaczego trzeba poznawać polską przyrodę?

Na internetowym portalu EDUNews.pl znajduje się ogromna liczba ciekawych materiałów edukacyjnych. Ostatnio zapoznałam się z artykułem "Uczymy się o polskiej przyrodzie" (2). Temat jest mi bliski, ponieważ sama w miarę możliwości korzystam z osobliwości najbliższego terenu.

Potrzebne są wycieczki i wypad

Wycieczki przyrodnicze służą realizacji różnych zadań i osiągnięcia założonych celów. Zajęcia tego typu są **dla dzieci atrakcyjne**, ale jak Pan zauważył nauczyciele rzadko korzystają z tej formy zajęć ze względu na zbyt liczne klasy (w mojej szkole klasy IV, V i VI liczą od 29 do 33 uczniów). Sama doświadczam różnych trudności, ale uważam, że warto, potrzebna jest tylko dobra organizacja pracy i odpowiednie nastawienie dzieci.

Potrzebne są pochwały

Osobiście staram się o dobre kontakty z uczniami tzw. "rozrabiającymi". Powierzam im funkcje asystentów, bez których nie byłabym w stanie poprowadzić zajęć, o czym im nieustannie przypominam. Przekonanie o tym, że jest się potrzebnym i ważnym jest dość motywujące do spokojnego poprowadzenia lekcji w terenie nawet z 33 osobową klasą. Podobnie jest na lekcjach, gdzie staram się wykorzystać wiedzę uczniów do rozwiązywania stawianych problemów. Dzieci z dużym entuzjazmem pomagają w przeprowadzeniu doświadczeń i chętnie wyciągają wnioski. Tutaj **potrzebne są pochwały**, czasem drobne nagrody, czy oceny. Kolejne lekcje rozpoczynają się od pytań, co dzisiaj będzie się działo?

Rusalka pawie oczko (fot. www.intria.pl)

Poznawać rodzime gatunki

Prace dodatkowe wykonywane są przez uczniów słabszych, które też radzą sobie z problemami, o ile nauczyciel im na to pozwoli i umożliwi zaprezentowanie swojego zdania. Podczas wycieczek autokarowych dzieci wykrzykują na widok krowy, czy konia. Zgadzam się z Pana opinią, że znajomość zwierząt egzotycznych jest u nich większa niż rodzimych gatunków. Dlatego osobiście wykorzystuję okazję podczas przerw, czy lekcji i reaguję na każdy gatunek ptaka, który siada na pobliskim drzewie. Dzieci dostają lornetki i prowadzą krótką obserwację, po czym starają się odgadnąć, jaki to gatunek? Czytałam też artykuł "Jak wywołać uczniowski zapal i entuzjazm?" Artykułów jest wiele, dlatego będę w miarę możliwości czasowych zapoznawać się z nimi. Pozdrawiam!

1. GRĘBOWSKA Jolanta, *Osiągnięcia „czwórki” w Białogardzie w edukacji ekologicznej*, NE nr 3/78, s. 13-15.

2. SAWIŃSKI J. P., *Uczymy się o polskiej przyrodzie*. Edunews.pl - z 07.10.2013.

Jolanta Grębowska - nauczyciel przyrody SP nr 4 w Białogardzie

Ciekawy projekt: Klub Czterech Żywiołów

Żywe zaciekawienie i silne emocje budzą sprawy nieznane. Dzieci potrafią się dziwić, a ich ciekawość trzeba pielęgnować. Oto propozycja powołania „Klubu Czterech Żywiołów”. To nowy projekt przyrodniczy przygotowany na drugi semestr roku szkolnego 2013/2014. Jest kierowany do klas I-III.

Żywioły budzą emocje

Żywioły kojarzy się z siłą, wielkością i tajemnicą natury. Już w starożytnej Grecji wskazywano na 4 główne żywioły: **wodę, wiatr, ogień i ziemię**. Klub Czterech Żywiołów to nowy projekt przyrodniczy przygotowany przez Polską Grupę Energetyczną i Wydawnictwo Nowa Era na drugi semestr roku szkolnego 2013/2014. Jest kierowany do uczniów i nauczycieli klas I-III. Zawiera szereg interesujących zadań, eksperymentów i materiałów dydaktycznych do uczenia się treści przyrodniczych. Trzeba zrobić wiele, aby edukacja (szkoła), nie tylko przyrodnicza, była dla dzieci ciekawsza (4).

Żywe zaciekawienie eksperymentami

Żywe zainteresowanie dzieci budzą obserwacje żywych organizmów, przyrody, pomiary, doświadczenia i eksperymenty. Są metodami bardzo dobrymi, sprawdzonymi i preferowanymi od wielu lat przez dydaktykę przyrodoznawstwa i przedmiotów przyrodniczych, a także dydaktykę ogólną. Mają problemowy charakter, **uwalniają indywidualny potencjał** i wymagają wysiłku, wielostronnie aktywizują, uczą też współdziałania i porozumiewania się. One przede wszystkim motywują uczniów do uczenia się treści przyrodniczych i dają konkretne edukacyjne korzyści (2).

Żywioły po chińsku

Żywiołami przyrody byli zainteresowani już w II tysiącleciu p.n.e. Chińczycy. Wyróżniali 5 żywiołów: wodę, ogień, drewno, metal i ziemię. Rozumieli, że powiązane są one szeregiem zależności, takich jak cykl tworzenia, nierównowagi, zwyciężania, zniewagi. Na przykład **w cyklu tworzenia** dostrzegali, że:

- Woda tworzy drewno
- Drewno tworzy ogień
- Ogień tworzy ziemię
- Ziemia tworzy metal
- Metal tworzy wodę

A w **cyklu zwyciężania**:

- Metal przecina drewno
- Drewno zapuszcza się w ziemię
- Ziemia pochłania wodę
- Woda gasi ogień
- Ogień topi metal (8)

Zima w pełni (fot. www.interia.pl/pogoda)

Ciekawy projekt: Klub Czterech Żywiółów – cd.

Żywiółowe sprawności

Życzeniem organizatorów tego projektu jest, aby znaleźć w nim miejsce dla każdego młodego miłośnika przyrody, tropiciela, badacza czy obserwatora zjawisk życia. Wystarczy **zapisać klasę do klubu**. Nauczyciel zgłasza klasę, a uczniowie biorą udział. Do wykonania są fascynujące zadania i eksperymenty. Do zdobycia są żywiółowe sprawności, punkty i odznaki. Każdy Klub otrzyma pakiet powitalny, a w nim m.in. legitymacje dla Klubowiczów, materiały do prowadzenia zajęć i odznaki dla zdobywców poszczególnych sprawności. Organizatorzy zapraszają wszystkich **nauczycieli klas I-III** - tych korzystających z pakietów Nowej Ery i tych, którzy pracują z podręcznikami innych wydawnictw (1).

--> Kontakt: tel. 801-88-10-10 (ze stacjonarnych), 58-721-48-00 (z telefonów komórkowych)

-
1. Red., *Zapraszamy do Klubu Czterech Żywiółów*. „Życie Szkoły” 2014 nr 1. s. 11.
 2. SAWIŃSKI J. P., *Uczymy się o polskiej przyrodzie*. Edunews.pl - z 07.10.2013.
 3. SAWIŃSKI J. P., *Jak lepiej uczyć przyrody?* „Geografia w Szkole” 2013 nr 6, s. 34-35.
 4. SAWIŃSKI J. P., *Klub Czterech Żywiółów*. Edunews.pl – z 24.01.2014.
 5. STRZEMIECZNY J., *Szkoła musi być ciekawsza*. Edunews.pl – z 21.12.2009.
 6. www.nowaera.pl/
 7. www.gkpge.pl/
 8. www.wikipedia.com.pl

Julian Piotr Sawiński - Koszalin

Warto czytać! „Geografia w Szkole”

Dwumiesięcznik dla nauczycieli geografii i przyrody

„Geografia w Szkole” - dwumiesięcznik dla nauczycieli geografii w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych, a także nauczycieli przyrody w szkołach podstawowych. Czasopismo zamieszcza informacje nt. najnowszych osiągnięć w dziedzinie nauk geograficznych, wiadomości o wydarzeniach politycznych, gospodarczych, społecznych - z Polski i ze świata, informacje o zjawiskach fizyczno-geograficznych.

Publikuje artykuły poświęcone nowoczesnym metodom nauczania geografii i przyrody, propozycje aktywnych form pracy z uczniami, scenariusze lekcji prowadzonych w klasie i terenie, opracowania dotyczące olimpiady geograficznej i nautologicznej, doświadczenia nowatorskich nauczycieli i metodyków, opisy prowadzonych przez nich programów badawczych oraz dydaktycznych. Artykuły merytoryczne zamieszczone na łamach czasopisma wzbogacone są o materiały metodyczne, zawierające przykłady, jak wykorzystać zdobytą wiedzę na zajęciach lekcyjnych?

W roku ukazuje się 6 numerów. (1)

1. www.EduPress.pl

„W poszukiwaniu szóstego zmysłu” - innowacja pedagogiczna

Pomysł stworzenia programu mającego na celu integrację poszczególnych zmysłów zrodził się w moich myślach, kiedy po tragicznym tsunami w Azji w grudniu 2003 roku, usłyszałam doniesienia, że żadne dzikie zwierzę na Sumatrze nie zginęło. Dlaczego? Wszystkie one uciekły przed niebezpieczeństwem, chroniąc się w bezpieczne rejony wyspy. Skąd wiedziały?

Tak, więc wszelkie poznanie ludzkie zaczyna się w oglądzie, przechodzi do pojęć, a kończy się ideą. - Emanuel Kant

Zmysły są bramą do świata

Zmysły są bramą do świata. Doświadczenie i doznania to jest uczenie się. Zmysły formują bazę rozumienia, z której rozwijają się koncepcje i myślenie. Uczenie się najpierw przychodzi poprzez nasze zmysły. W miarę jak badamy i doświadczamy naszego materialnego świata, początkowe wzorce sensoryczne nakładają się na sieci nerwowe. Stają się one rdzeniem naszego wolnego od formy systemu informacyjnego, który z każdym nowym doświadczeniem jest uaktualniany i staje się coraz bogatszy i bardziej finezyjny. Te pierwotne wzorce sensoryczne stają się naszymi punktami odniesienia i dają nam kontekst do uczenia się, **myśli i twórczości**. Pogląd, że aktywność intelektualna może istnieć w oderwaniu od ciała, jest w naszej kulturze głęboko zakorzeniony. Jest to związane z opinią, że wszystko, co robimy z ciałem oraz jego funkcje, wrażenia i emocje, które podtrzymują życie, są niższe i wyrażnie mniej ludzkie.

Myślenie i uczenie się odbywają się nie tylko w głowie. Wręcz przeciwnie, ciało gra integralną rolę w całej naszej aktywności intelektualnej, od najwcześniejszych ruchów aż do późnej starości. Uczenie się dokonuje się w miarę naszej aktywnej łączności ze światem. W mózgu i ciele uczenie się przyjmuje formę komunikacji między neuronami. Gdy nasze zmysły są pobudzone, ciała naszych komórek nerwowych formują wypustki, tzw. neuryty i dendryty do innych neuronów. Umożliwiają one porozumiewanie się komórek nerwowych z innymi komórkami nerwowymi. Grupy neuronowe formują wzory komunikacji, które stają się drogami, a w miarę używania „autostradami”, dzięki którym mamy łatwy dostęp do świata i dzięki którym możemy oddziaływać na ten świat.

Oko - zmysł wzroku (fot. www.edupress.pl)

Zmysły pozwalały przetrwać

Zmysły rozwinęły się wiele milionów lat temu, kiedy człowiek kształtował się jako osobny gatunek. **Zmysły pozwalały przetrwać** człowiekowi w otoczeniu. Kiedy zaś wrażenia dostarczane przez zmysły, zaczęły być przetwarzane – człowiek zaczął myśleć. Nie należy zapominać o żadnym ze zmysłów planując nauczanie, zwłaszcza u najmłodszych dzieci, ponieważ ograniczając możliwość poznania zmysłowego w jakimkolwiek zakresie, ograniczamy jego zdolność uczenia się. Gdyby, bowiem człowiek u zarania swoich dziejów nie posługiwał się wszystkimi swymi zmysłami - to albo nie przetrwałby albo nie byłby tym, czym jest obecnie. **Zmysły więc, ukształtowały człowieka** takim, jakim jest dzisiaj.

Często mówi się o dodatkowym zmyśle, którego do końca nie rozumiemy, ale posiadamy doświadczenie pochodzące z codzienności, a odnoszące się do tego zmysłu. Dzwoni telefon i przed podniesieniem słuchawki już się wie, kto dzwoni. Mówi się – „miałem przeczucie”. Zmysł ten ostrzega nas czasami przed niebezpieczeństwem, podpowiada rozwiązania różnych problemów, ułatwia kontakty z innymi ludźmi. Nie mamy o nim zbyt wielu informacji naukowych, możemy się tylko domyślać, że jest on splotem różnych nieuświadomionych do końca wrażeń dostarczanych za pomocą zmysłów. Zmysły te muszą być jednak odpowiednio wyostrzone przez nieustanne angażowanie ich w procesie uczenia się.

„W poszukiwaniu szóstego zmysłu” - innowacja pedagogiczna - cd.

Plastyczny mózg

Do uczenia się, tzn. zmiany naszych zachowań i naszego rozwoju, potrzebny jest plastyczny mózg. Plastyczność mózgu wyraża się w rozwoju jego modularnej struktury oraz wielkiej zdolności do naprawy i uzupełniania ubytków neuronalnych, co wiąże się na przykład z przejmowaniem obszarów do tej pory niezagospodarowanych. Modularność mózgu polega na tym, że pewne rejony zostają delegowane do przetwarzania szczególnych kategorii informacji. Dla neurobiologów plastyczność mózgu to jego zdolność do zmian organizacji połączeń neuronalnych pod wpływem bodźców, które na niego oddziałują. Zmiany te polegają na wytwarzaniu uprzywilejowanych dróg obiegu informacji, co wymaga selekcji neuronów, zwiększenia liczby połączeń między nimi i uwalniania zwiększonej ilości substancji przenoszącej sygnały, czyli neuromediatorów. W efekcie wymierają lub **tworzą się nowe neurony**, następuje rozrost bądź regresja ich wypustek (drzewa dendrycznego), powstają albo znikają elementy aparatu przekazywania sygnału, czyli kolce synaptyczne i synapsy.

Najważniejszym przykładem plastyczności neuronalnej jest **neurogeneza**, czyli tworzenie nowych komórek nerwowych. Szybkość neurogenezy, bardzo wysoka przed okresem dojrzewania, później znacznie spada, ale proces w warunkach naturalnych dalej zachodzi aż do końca życia. Szybkość neurogenezy można pobudzić, zmuszając mózg do pracy. Dodatkowo można ją zwiększyć poprzez bombardowanie mózgu nowymi wrażeniami. Dobrze widać to u ludzi i zwierząt umieszczonych w zróżnicowanym środowisku – tzw. wzbogaconym. Z badań wynika, że zarówno dzieci jak i szczury chowane w środowisku wzbogaconym znacznie lepiej rozwiązują problemy poznawcze, czyli po prostu są inteligentniejsze. Ponieważ plastyczność neuronalna jest bardzo wysoka w okresie tworzenia się mózgu, więc po czasie burzliwej neurogenezy okazuje się, że neuronów jest więcej niż pracy dla nich. Rywalizują one ze sobą o znalezienie miejsca, w którym mogłyby być zatrudnione.

Rywalizację tę nazwano darwinizmem neuronalnym. Prowadzi ona do wymierania wielkiej liczby neuronów – u człowieka między 8 a 15 rokiem życia. Redukcja liczby neuronów jest naturalnym i ważnym procesem kształtowania się mózgu. Umożliwia jego optymalny rozwój, podobnie jak w ogrodnictwie tzw. – przycinanie rzodkiewki – konieczne dla otrzymania dobrego plonu. Należy jednak pamiętać, że neurogeneza nie zanika w okresie dojrzewania i utrzymuje się do późnej starości, chociaż z wiekiem jej intensywność spada. U osobników młodych rozwój neuronów jest bardzo podatny na czynniki zewnętrzne. Czas ten, kiedy plastyczność neuronalna jest największa, nazywa się **okresem krytycznym**. Jeżeli w tym okresie neuronom brakuje odpowiednich bodźców, rozwiną się nieprawidłowości później nie będą w stanie danych

Śnieżyczka przebiśnieg - Jakie zmysły pozwalają ją poznać? (Fot. www.kwiatypolskie.pl)

bodźców przetwarzać. Takie zjawisko opisywano u osób urodzonych jako niewidome, na przykład w wyniku wrodzonej katarakty, którym następnie przywrócono wzrok. Jeżeli to przywrócenie nastąpi późno, to znaczy w wieku powyżej 10 lat, nigdy nie pozwoli pacjentom korzystać ze wzroku: sygnały płyną, ale nie są dla osoby zrozumiałe. Możemy na tej podstawie domniemywać, że analogicznie dzieje się, wtedy, kiedy zaniedba się dostarczania bodźców smakowych, dotykowych, zapachowych, słuchowych. Kiedy zaś ograniczy się ich bogactwo, mózg będzie uboższy o jakąś liczbę neuronów, które nie będą ze sobą rywalizować a więc nie wytworzy się w strefie określonego zmysłu zjawisko wspomnianego darwinizmu neuronalnego, nie zostaną więc najlepsze neurony lecz tylko takie, które się tam przypadkiem znalazły.

„W poszukiwaniu szóstego zmysłu” - innowacja pedagogiczna - cd.

Plastyczność występująca we wczesnych okresach rozwoju jest spowodowana nie tylko tworzeniem się nowych komórek nerwowych, ale również powstającymi wówczas bardzo intensywnymi nowymi połączeniami między nimi. Pod wpływem uwalnianego w czasie aktywności nerwowej glutaminianu rozrastają się na dendrytach sąsiednich neuronów małe twory – filopodia. Po nawiązaniu kontaktu z innym neuronem przekształcają się one w tzw. kolce synaptyczne, na których znajdują się miejsca połączenia – synapsy.

Bardzo wysoka plastyczność neuronalna w okresie wczesnego dzieciństwa, później gwałtownie spada. Jeżeli więc we właściwym czasie neurony nie nauczą się odpowiednio pracować, nie nauczą się tego nigdy. Dla rozwoju plastyczności mózgu **najważniejszy wiec jest okres wczesnego dzieciństwa**, które poprzedza okres krytyczny. Zapewnienie dzieciom możliwie bogatego środowiska, w którym wzrastają, będzie najlepszym fundamentem dla ich późniejszego rozwoju intelektualnego.

Pobudzanie pracy neuronów

W przypadku wdrażanego przeze mnie programu będzie to pobudzanie w maksymalnie możliwy sposób wszystkich zmysłów do działania. Obecnie dzieci mają coraz mniej możliwości do zmysłowego poznawania świata. Otaczająca je rzeczywistość jest nastawiona na odbiór wrażeń wzrokowych i słuchowych. Zamiast lepić kule z błota na podwórku i doświadczać uczucia gładkości lub chropowatości, zimna lub ciepła – **dzieci oglądają programy telewizyjne**. To tylko przykład, który można by mnożyć w nieskończoność. W wieku przedszkolnym ubogie pod względem poznawania zmysłowego środowisko jest katastrofą dla dziecka, ponieważ – jeżeli teraz nie zostanie pobudzona praca neuronów, prawdopodobnie nie nastąpi to nigdy.

Stwierdzenie to implikuje wnioski, które są jednocześnie celami tej innowacji.

Cele programu:

- Wzbogacanie otoczenia dziecka, w sposób, który umożliwi mu poznawanie otaczającej rzeczywistości wszystkimi zmysłami. Jeżeli to możliwe w trakcie samorzutnej zabawy lub obserwacji.

- Organizowanie sytuacji edukacyjnych w sposób angażujący jak największą liczbę zmysłów (przynajmniej trzy). Aktywizowanie przetwarzania bodźców przez poszczególne zmysły, podawanie maksymalnej ich liczby w celu pobudzenia sensorów do pracy.

- Organizowanie zadań otwartych, wymagających poszukiwania własnej drogi rozwiązania.

Biorąc pod uwagę złożoność idei programowej oraz właściwie brak możliwości sprawdzenia efektów oddziaływania programu na rozwój obszarów, o których mowa w założeniach programowych, należy przyjąć, proponowana innowacja jest programem o celach ekspresyjnych. Naczelnym zadaniem takiego programu jest „wystawienie uczącego się na działanie pewnych bodźców i sytuacji. Nie jest istotne zaś, jakiego rodzaju efekt to zetknięcie przyniesie. Dopuszcza się tu, bowiem różnorodność efektów, zakłada się też pewną nieprzewidywalność jednostkowych reakcji uczących się” (Szczepańska 1999, s. 12).

Zakres realizacji programu:

- Planowanie przynajmniej raz w miesiącu zestawu ćwiczeń i zabaw w zakresie jednej sytuacji edukacyjnej, które angażowałyby wszystkie pięć zmysłów w zakresie poznawania proponowanego przez nauczycielkę wycinka rzeczywistości;

- Organizowanie kącika przyrody w ten sposób, aby w jak najszerszym stopniu możliwe w nim było dokonywanie prostych doświadczeń (np. topnienie lodu i śniegu pod wpływem ciepła, krystalizacja soli, parowanie wody), prowadzenie upraw i hodowli w sposób maksymalnie samodzielny (rozszerzanie tej samodzielności wraz z wiekiem podopiecznych). Nieskrępowane dokonywanie obserwacji wszystkimi zmysłami (o ile eksponaty na to pozwolą);

„W poszukiwaniu szóstego zmysłu” - innowacja pedagogiczna - cd.

- Dobór materiałów do działalności plastycznej w taki sposób, aby dostarczały one uczestnikom zajęć różnorodnych doświadczeń zmysłowych (np. podczas konstruowania prac z owoców warzyw i wykałacek istnieje podkreślana przez nauczycielkę możliwość smakowania „surowca”, malowanie farbami z dodatkiem olejków aromatycznych, lepienie z masy solnej o różnej konsystencji i różnymi dodatkami - trociny);

- Inspirowanie dzieci do tworzenia metafor, skojarzeń, abstrahowania, transformacji poprzez szczególną dbałość o nastrój towarzyszący tego rodzaju sytuacjom – inspirowanie muzyką, poezją, krajobrazem...;

- Wprowadzenie do niektórych sytuacji edukacyjnych ilustracji tworzonej przez nauczycielkę na bieżąco, podczas opowiadania;

- Zachęcanie dzieci do zaglądania w „głęb siebie” – opowiadanie snów;

- Obserwowanie i dokładniejsze zapoznanie się z wybranymi (najbliższymi) obszarami środowiska przyrodniczego;

- Zarówno w sytuacjach okolicznościowych, jak i planowanych, zachęcanie do odnajdywania skojarzeń będących w sferze odczuwania jednego zmysłu z odczuwaniem ze sfery innego zmysłu (ostry dźwięk, chropowaty smak...);

- Masażyki, czyli zabawowe techniki przekazywania i odbierania „dobrego dotyku”;

- Zwiększanie możliwości mózgu poprzez stosowanie ćwiczeń z zakresu kinezylogii edukacyjnej;

- Obserwacje dzieci podczas zabaw samorzutnych wskazują, że dzieci podczas zabaw wykorzystują treści poruszane podczas wdrażania programu;

- Rozmowy indywidualne i w niewielkich grupach oraz analiza pytań dzieci, pozwala na stwierdzenie, że dzieci są zainteresowane treściami znajdującymi się w obszarze wdrażanego programu;

- Obserwacja dzieci podczas działalności plastycznej wskazuje, że one z własnej inicjatywy podejmują treści programowe;

- Po trzech latach oddziaływania programu dzieci bez oporów wykorzystują różnorodne materiały proponowane przez nauczycielkę podczas zajęć plastycznych (również te, które w często wśród dzieci budzą obrzydzenie – rozmoczone gazety i inne postacie mas plastycznych o rzadkiej konsystencji);

- Obserwowanie dzieci podczas spacerów i wycieczek wskazuje, że dzieci okazują szacunek przyrodzie; niezwykle rzadko obserwuje się przejawy niszczenia, (jeżeli tak się zdarzy budzi to oburzenie i protest części grupy). Dzieci chętnie niosą pomoc tj. uprzątają teren, ratują zagrożone zniszczeniem osobniki, z wypowiedzi wynika, że nie są obojętne na ich los. Bardzo chętnie uczestniczą w spacerach edukacyjnych, podczas nich stosują wiele wypowiedzi świadczących o dokonywanych obserwacjach dokonywanych wszystkimi możliwymi zmysłami (ciepła ziemia, mokra rosa, wilgotne powietrze, cicha woda itp.);

- Obserwowanie dzieci podczas zabaw zorganizowanych integrujących grupę takich jak masażyki. Zabawa „Ślepa babka” daje podstawy do stwierdzenia, że dzieci poznają swoich kolegów i koleżanki wszystkim zmysłami. Świadcą o tym zarówno umiejętności błyskawicznego rozpoznawania drugiego dziecka jak i wypowiedzi, wśród których na pytanie, – Po czym poznałaś (łeś)?; Dzieci odpowiadały „Po zapachu”, „Bo on się tak zaśmiał”, „ma takie miękkie włosy”.

„W poszukiwaniu szóstego zmysłu” - innowacja pedagogiczna - cd.

Obraz półkul ludzkiego mózgu (fot. www.edunews.pl)

Bardzo ważna uwaga końcowa

Zdaję sobie sprawę, że tytuł programu dla specjalisty może wydawać się niemądry, wiadomo, bowiem, że człowiek nie posiada jedynie pięciu zmysłów i szóstego tajemniczego, o którym niewiele wiemy. Zapominamy, bowiem często o jednym z ważniejszych, który warunkuje prawidłowy rozwój i od którego zawsze zaczyna się pracę z dziećmi zaburzonymi - **zmysł kinestetyki, czyli poczucie ruchu**. Tylko on może spowodować wszechstronny, harmonijny i przestrzenny rozwój. Warto uświadomić sobie jego istnienie chociażby po to, aby nie hamować ćwiczeń w obrębie tego zmysłu w trosce o bezpieczeństwo lub „nauczenie dzieci” innych „pożytecznych” rzeczy. (czyt. „siedź i słuchaj”, „siedź i patrz”).

W zmyśle kinestetyki zawierają się dwa elementy:

Warto przeczytać:

1. HANNAFORD C., *Zmysłne ruchy, które doskonalą umysł. Podstawy kinezylogii edukacyjnej*. Warszawa: Wydaw. Medyk, 1998.
2. DENNISON P., DENNISON G. E., *Integracja mózgu. Wpływ integracji mózgu na osobowość i funkcjonowanie człowieka*. Warszawa: Wydaw. Międzynarodowy Instytut NeuroKinezylogii, 2004.
3. KIELAR-TURSKA M., *Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata?* Warszawa: WSiP, 1994.
4. *Niezbędnik inteligenta: Zrozumieć mózg. Miliard w rozumie*. (praca zb.), Warszawa: Wydaw. „Polityka” 2013.
5. SZCZEPAŃSKA M., *Program autorski. Jak go napisać?* Słupsk: Wydaw. PAP, 1999.

- 1/ odbiór zmian pozycji ciała lub jego poszczególnych części w przestrzeni odczuwany za pomocą błędnika,
- 2/ głębokie mózgowe czucie zmian napięcia i wzajemnych relacji mięśni.

Program zakłada, że inne zmysły są relatywnie bierne jedynie pomocnicze, natomiast kinestetyka jest najważniejsza w tworzeniu sieci połączeń. To dzięki niej dziecko jest w stanie zebrać wszystkie uzyskane informacje w całość, doprowadzić nie tylko do powstania pojęć, ale przede wszystkim do późniejszego ich segregowania, uogólniania, różnicowania, łączenia grupy, rozumienia związków przyczynowo – skutkowych.

Tak rozumiane poznanie wielozmysłowe musi dopuszczać większą niż zazwyczaj swobodę dziecka zakresie wyboru środka wykonania zadania i drogi dojścia do celu.

Dorota Klinkowska - nauczycielka Przedszkola nr 13 w Koszalinie

--> SYLWETKI KOSZALIŃSKICH NAUCZYCIELI

Medal Palm Akademickich dla Rafała Janusa

Rafał Janus, dyrektor I LO im. St. Dubois w Koszalinie, został udekorowany w Ambasadzie Francji w Warszawie medalem Palm Akademickich, w randze Kawalera – „za zasługi dla upowszechniania kultury francuskiej”. Podczas laudacji Ambasador Pierre Buhler podkreślił prowadzenie przez I LO różnorodnych form nauczania języka francuskiego, w tym specjalnych rozszerzonych kursów, co pozwala uczniom po zdaniu egzaminów (na miejscu) uzyskać certyfikaty DELF i DALF, mówił również o prowadzonej przez I Liceum Ogólnokształcące regularnej wymianie ze szkołami partnerskimi we Francji. Doceniona została także wieloletnia praca nad organizacją w Koszalinie Ogólnopolskiego Festiwalu Teatrów Francuskojęzycznych dla szkół licealnych 1).

Rafał Janus – dyrektor I LO w Koszalinie (fot. www.obrazydlarafaljanus)

1.K.G., *Medal dla Rafała Janusa*. „Trendy Koszalin” 2014 nr 13, s. 26.

Słowa mają znaczenie

Pamiętaj, że słowa, które kierujesz do ucznia, mają znaczenie. Ich moc jest wielka - potrafią stać się inspiracją na resztę życia. Życzliwe nastawienie pomoże też i nauczycielowi, będzie miał poczucie, że trudne sprawy są łatwiejsze do pokonania. (Aleksandra Denst-Sadura, 2013)

1.DENST-SADURA A., *Motto na całe życie*. „GN” 2013 nr 50, s. 16.

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

21 lutego świętujemy Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego (inaczej Międzynarodowy Dzień Dziedzictwa Językowego) ustanowiony przez UNESCO 17.11.1999 r. Wg tej organizacji niemal połowa z ponad 6000 języków świata jest zagrożona (1). Niestety, do poprawności językowej i kultury słowa przykłada się coraz mniejszą wagę. Warto więc rekomendować działania mające na celu troskę o język ojczysty. Z tej okazji proponujemy przeprowadzenie zabawy pod tytułem „**Nie rzucaj słów na wiatr**”. Szczegóły są na stronie organizatora (2)

1. www.merlin.pl

2. www.raabe.com.pl

Ciekawa książka:

Salman KHAN, *Akademia Khana. Szkoła bez granic*. Poznań: Wydaw. MR, 2013

Akademia Salmana Khana jest znana nauczycielom i internautom. Ale właśnie teraz ukazała się na polskim rynku wydawniczym drukowana jego książka „Akademia Khana. Szkoła bez granic” wydana w Poznaniu przez Media Rodzina. Dlaczego jest to wyjątkowa książka? Dlaczego warto ją poznać?

Akademia Khana zmienia edukację

Akademia Khana jest dziś najczęściej używaną platformą edukacyjną w Internecie. Można się z niej dowiedzieć, na czym polega ta interesująca idea zmieniająca myślenie o edukacji. Napisana przez wyjątkowego człowieka – Salmana Khana, który z własnego pomysłu na lekcje w Internecie rozwinął jedną z najważniejszych organizacji pozarządowych na świecie, oferującą darmowy dostęp do wielojęzycznych już zasobów edukacyjnych Internetu (Polak 2013).

Aktywne przetwarzanie informacji

Aktualny, dotychczasowy model edukacji jest dość powszechnie krytykowany. Wielu uważa, że on po prostu przestał spełniać nasze zmieniające się oczekiwania. Opiera się on na narzuconej uczniom i nauczycielom podstawie programowej oraz dominującej aktywności tych drugich. Krytyka obecnej szkoły koncentruje się na wytykaniu jej, że utrzymuje dość bierne przyswajanie treści nauczania, testomanię, jej historyczne preferencje, brak rozwijania kreatywności uczniów oraz niski poziom innowacyjności. Pomysł S. Khana jest prosty, innowacyjny i interesujący.

Autentyczna aktywność uczących się

Autor ww. książki dostrzega, jak wielu innych, że dynamiczny rozwój nowych technologii TIK daje konkretną nadzieję na ciekawsze i skuteczniejsze sposoby uczenia się i szkolnego nauczania, ale jednocześnie wywołuje lęki i obawy, a nawet często dezorientację. One są jedynie sprawnym narzędziem pomagającym edukacji, a nie celem samym w sobie. U uczniów wywołują autentyczną aktywność i często nawet zaintrygowanie.

Akademia bez granic

Akademia kojarzy się ze szkołą, która dobrze, sprawnie kształtuje praktyczne umiejętności uczących się. Szkoły dziś koncentrują się na wykorzystywaniu nowoczesnych technologii TIK, co jest bardzo słuszne, ale to nie wyczerpuje problemu jej innowacyjności. Jej sedno tkwi w kulturze, która się domaga samodzielnego i odpowiedzialnego uczenia się umiejętności. Akademia Khana proponuje darmową edukację wysokiej jakości dla każdego w każdym miejscu świata. Taki cel przyświeca Akademii Khana, która ewoluowała od małego projektu korepetycji on-line z algebry dla siostrzenicy Khana (byłego inżyniera) i stała się fenomenem na skalę światową (Polak 2013).

Aktualnie kilka milionów uczniów, studentów, rodziców i nauczycieli korzysta z udostępnionych przez Akademię darmowych ćwiczeń i filmów edukacyjnych na niemal każdy temat, a jej metody nauczania są wykorzystywane z rewelacyjnym skutkiem w coraz większej liczbie szkół (Polak 2013). Warto poznać zarówno treść ww. książki, jak i wskazane strony Internetu.

Akademia Khana - okładka książki (fot. www.edunews.pl)

1. KHAN S., *Akademia Khana. Szkoła bez granic*. Poznań: Wydaw. Media Rodzina, 2013.
2. POLAK M., *Szkoła bez granic*. edunews.pl - z 16.11.2013.
3. SAWIŃSKI J. P., *Odwrócona lekcja biologii*. „Biologia w Szkole” 2013 nr 2, s. 32-34.
4. <http://www.edukacjaprzyszlosci.pl/>.
5. www.khanacademy.org.

dr Julian Piotr Sawiński - Koszalin

--> EDUKACJA KULTURALNA - MUZYKA

Filharmonia Koszalińska zaprasza na karnawałowe koncerty

1/ 14 lutego 2014 - piątek godz. 18:30 - **Walentynkowy prezent**

- dyrygent: Karol Borsuk, sopran - Małgorzata Picz, bas - Marek Picz i in.

- W programie: G. B. Pergolesi - La serva padrona (opera komiczna) i W. A. Mozart - Symfonia g-moll KV 550

Nowa siedziba Filharmonii Koszalińskiej (fot. www.gk24.pl)

2/ 28 lutego - piątek godz. 18:30 - **Gra nasz koncertmistrz**

- dyrygent - Maja Matelska, skrzypce - Natan Dondalski

- W programie m.in.: Piotr Czajkowski - Uwertura - fantazja „Romeo i Julia”

3/ 07 marca 2014 r. - piątek godz. 18:30 - **Wielka symfonia rosyjska**

- dyrygent - Rafał Kłoczko, fortepian - Rafał Łuszczewski

- W programie: M. Glinka - Uwertura „Ruslan i Ludmiła”; A Skriabin - Koncert fortepianowy fis-moll op. 20 oraz N. Rymski-Korsakow Suita symfoniczna „Szeherezada”

4/ 21 marca - piątek godz. 18:30 - **150 rocznica urodzin Straussa**

- W programie: Zbigniew Raubo - fortepian

- Wśród utworów znajdują się: R. Strauss „Ucieszne figle Dyla Sowizdrzała” oraz F. Liszt „Koncert fortepianowy A-dur; Totentanz”

2/ 28 marca - piątek godz. 18:30 - **Mistrz batuty**

- dyrygent - Massimiliano Caldi, saksofon - Paweł Gusnar

- W programie m.in.: Maurice Ravel - Manuet „Antica”, Claude Debussy - Rapsodia na saksofon i orkiestrę oraz Georges Bizet - Suita z opery “Carmen”

--> Koszalińska Filharmonia zaprasza! Więcej informacji jest na stronie www.filharmoniakoszalinska.pl

XII Ogólnopolska Wystawa Marynistyczna w Koszalińskim Klubie Nauczycieli Plastyków - Twórców

Koszaliński Klub Nauczycieli Plastyków - Twórców w swojej działalności obejmuje środowisko związane z oświatą, głównie nauczycieli. Pracuje bardzo intensywnie od 1972 roku, przyczyniając się do integracji różnych środowisk nie tylko koszalińskich, ale i terenu całego kraju. Dowodem tego jest już XII Ogólnopolska Wystawa Marynistyczna, której WERNISAŻ odbył się w Klubie Nauczycieli w Koszalinie 21-go stycznia. Jak zwykle w serdecznej, miłej, spontanicznej i bardzo artystycznej atmosferze. W wystawie brało udział 24 Artystów Malarzy, z tego aż 14-tu z Koszalina, a poza tym z: Grodziska Wielkopolskiego, Człuchowa, Chorzowa, Kołobrzegu, Wrześni, Ustki, Strzeżęcina czy pobliskiego Świeszyna.

Uczestnicy wernisażu (fot. J. Pietrzykowski)

Gośćmi wernisażu byli m.in.: Wiceprezydent Koszalina Leopold Ostrowski. Prezes Zachodniopomorskiego Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego Adam Zygmunt, Przewodniczący Komisji Kultury Rady Miasta Koszalina Ryszard Tarnowski oraz Inspektor Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego Joanna Torbińska. Oni też w bardzo krótkich wystąpieniach pogratulowali artystom, jak również złożyli serdeczne życzenia dalszej pracy na niwie krzewienia kultury plastycznej.

Całość wernisażu, w bardzo ciekawy i miły sposób, poprowadziły trzy Panie: Katarzyna Raczkowska Prezes KKNP-T, Krystyna Wojtas – Honorowa Prezes tego Klubu oraz, jak zawsze miła i otwarta na gości, Małgorzata Chyła - Prezes Oddziału Związku Nauczycielstwa Polskiego w Koszalinie. Wystawcy otrzymali nie tylko skromne pisemne dyplomy – podziękowania ale jeszcze nie wiosenne, ale już kwitnące tulipany. Wernisaż trwał dość długo, okraszony wspomnieniami, historyjkami nieraz zabawnymi z plenerów, o kulisach technik i kierunkach malarskich. Przyjemne z pożytecznym. Oczywiście przy napojach i słodyczach. Dziękujemy, za kolejną wspaniałą, ogólnopolską imprezę - i to w Koszalinie.

Obrazy o morzu (Fot. J. Pietrzykowski)

Tekst i foto: Janusz Pietrzykowski

Wybór nowości książkowych z psychologii, psychoterapii, logopedii i pedagogiki specjalnej - Zestawienie bibliograficzne nr 1083/13 - cz. III

--> Zestawienie zawiera książki nabyte przez BP CEN za lata 2011-2012.

82. Pyżalski, Jacek **Agresja elektroniczna wśród dzieci i młodzieży** / Jacek Pyżalski. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2011. - 164 s. : il. ; 21 cm Sygn. 233789, 233790, czyt.233788
83. Radoszewska, Joanna **Ucieleśnienie : psychiczne uwarunkowania otyłości u dzieci i osób w wieku dorastania** / Joanna Radoszewska. - Wwa : "Scholar", 2011. - 222, [1] s. ; 21 cm Sygn. 234799, 234800, 234801
84. Radziwiłłowicz, Wioletta **Depresja u dzieci i młodzieży : analiza systemu rodzinnego - ujęcie kliniczne** / Wioletta Radziwiłłowicz. - Wyd. 2. - Kraków : "Impuls", 2011. - 434 s. : il. 24 cm Sygn. 233780, 233781, 233782
85. Schiraldi, Glenn R. (1947-) **10 [Dziesięć] prostych sposobów na budowanie poczucia własnej wartości** / Glenn R. Schiraldi ; przekł. [z ang.] Sylwia Pikiel. - Wyd. 1 w jęz. pol. - Gdańsk ; Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2011. - 175, [1] s. ; 21 cm Sygn. 233639, 233640
86. Searle, Ruth **Jak przezwyciężyć nieśmiałość i lęk przed ludźmi** / Ruth Searle ; [tł. Ryszard Zajączkowski]. - Kielce : "Jedność", cop. 2011. - 199 s. ; 21 cm Sygn. 235755
87. Sidor, Mariola **Niepłynność mowy w jękanii** / Mariola Sidor ; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego. - Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011. - 225, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 234725, 234726, czyt.234724
88. Siemionow, Justyna **Niedostosowanie społeczne nieletnich : działania, zmiana, efektywność** / Justyna Siemionow. - Wwa : "Difin", cop. 2011. - 218 s. : il. ; 23 cm Sygn. 234502, 234503, czyt. 234501
89. Sienkiewicz-Wilowska, Julia Anastazja **Dziecko rysuje, maluje, rzeźbi : rozwój dzieci i młodzieży** / Julia Anastazja Sienkiewicz-Wilowska. - Gdańsk ; Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2011. - 220 s. : il. ; 21 cm Sygn. 234335, 234336, czyt. 234334
90. Stankiewicz, Sylwia **Psychodrama w psychoterapii : ujęcie poznawczo-behawioralno-społeczne** / Sylwia Stankiewicz, Katarzyna Tomczak. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2012. - 205, [1] s. ; 24 cm Sygn. 235593, czyt.235592
91. Stymulowanie **Stymulowanie potencjału twórczego osób z różnymi potrzebami edukacyjnymi** / pod red. Elżbiety Lubińskiej-Kościółek i Katarzyny Pluteckiej. - Kraków : "Impuls", 2011. - 273 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234038, 234039, czyt. 234037
92. Suchowierska, Monika **Terapia behawioralna dzieci z autyzmem : terapia, badania i praktyka stosowanej analizy zachowania** / Monika Suchowierska, Paweł Ostaszewski, Przemysław Bąbel. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2012. - 288 s. : il. ; 24 cm Sygn. 235600, czyt.235599
93. Szurowska, Beata (1973-) **Anoreksja i bulimia : śmiertelne sposoby na życie** / Beata Szurowska. - Gdańsk : "Harmonia Universalis", 2011. - 123, [1] s. ; 24 cm Sygn. 235812, 235813
94. Tenta, Heike **Dzieci odkrywają litery : zabawy językowe w przedszkolu** / Heike Tenta ; [przekł. z jęz. niem. Edyta Panek]. - Kielce : "Jedność", cop. 2012. - 110 s. : il. ; 20 cm Sygn. 235745, 235746, czyt.235744
95. Tomaszewska, Hanna **Młodzież, rówieśnicy i nowe media : społeczne funkcje technologii komunikacyjnych w życiu nastolatków** / Hanna Tomaszewska. - Wwa : Wydaw. Akad. "Żak" Teresa i Józef Śniecińscy, cop. 2012. - 359, [1] s. : il. ; 21 cm Sygn. 235760, czyt.235759
96. W kręgu **W kręgu psychologii społecznej** / red. nauk. Joanna Czarnota-Bojarska i Irena Zinserling. - Wwa : Wydaw. Uniwersytetu Warszawskiego, cop. 2011. - 304, [1] s., [1] k. tabl. kolor. : il. ; 24 cm Sygn. 235121, czyt.235120

Wybór nowości książkowych z psychologii, psychoterapii, logopedii i pedagogiki specjalnej - Zestawienie bibliograficzne nr 1083/13 - cz. III – cd.

97. Wheeler, Claire Michaels **10 [Dziesięć] prostych sposobów radzenia sobie ze stresem** / Claire Michaels Wheeler ; przekł. Piotr Bucki. - Wyd. 1 w jęz. pol. - Gdańsk ; Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2011. - 199, [1] s. ; 21 cm Sygn. 233642, czyt.233641
98. Wczesna **Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka** / pod red. nauk. Beaty Cytowskiej i Barbary Winczury. - Wyd. 3. - Kraków : "Impuls", 2011. - 462 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234832, czyt.234831
99. Weber, Magdalena **Piękno w okresie dojrzewania : spostrzeganie własnego ciała i prewencja zaburzeń lękowych w środowisku szkolnym** / Magdalena Weber, Beata Ziółkowska. - Wwa : "Difin", 2012. - 150 s. : il. ; 23 cm Sygn. 235480, czyt.235479
100. Weller, Stella **Oddech w psychoterapii** / Stella Weller ; przekł. Barbara Odymała. - Wyd. 3. w jęz. pol. - Sopot : Gdańskie Wydaw. Psycholog., 2012. - 135, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235584, czyt.235583
101. Wobec **Wobec obcych : zagrożenia psychologiczne a stosunki międzygrupowe** / red. nauk. Mirosław Kofta, Michał Bilewicz. - Wwa : Wydaw. Nauk. PWN, 2011. - 303, [1] s. : il. ; 24 cm Sygn. 235446, 235447, 235448
102. Zaburzenia **Zaburzenia w zachowaniu dzieci i młodzieży w kontekście trudnych sytuacji szkolnych i pozaszkolnych** / pod red. nauk. Danuty Boreckiej-Biernat. - Kraków : "Impuls", 2011. - 257 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234584, 234585, czyt. 234583
103. Zadworna-Cieślak, Magdalena **Zachowania zdrowotne młodzieży - uwarunkowania podmiotowe i rodzinne** / Magdalena Zadworna-Cieślak, Nina Ogińska-Bulik. - Wwa : "Difin", 2011. - 198 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234699, czyt.234698
104. Zdolni **Zdolni w szkole, czyli O zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych : poradnik dla nauczycieli i wychowawców : praca zbiorowa** / pod red. Wiesławy Limont, Joanny Cieślakowskiej, Dominiki Jastrzębskiej. - Wwa : Ośr. Rozwoju Edukacji, [2012]. - 173 s. : il. ; 24 cm Sygn. 235682, 235683, czyt.235681
105. Zielińska, Monika **Jak reagować na agresję uczniów? : skuteczne techniki radzenia sobie z problemem** / Monika Zielińska. - Gdańsk : "Harmonia Universalis", 2012. - 165, [2] s. : il. ; 21 cm Sygn. 235834;235835, czyt.235833
106. Zubrzycka-Maciąg, Teresa **Trening asertywności w kształceniu pedagogicznym** / Teresa Zubrzycka-Maciąg. - Wyd. 2 zm. i rozsz. - Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011. - 177 s. : il. ; 24 cm Sygn. 234813, czyt.234812
107. Zyzik, Elżbieta **Sprawdź, czy potrafisz... : zbiór ćwiczeń dla dzieci z zaburzoną analizą wzroku. Cz. 3** / Elżbieta Zyzik, Wanda Grelowska. - Kielce : Wydaw. Pedag. ZNP, cop. 2011. - 39 s. : il. ; 24 cm Sygn. czyt.235119/Cz.3
108. Żabińska, Agnieszka **Praca z młodzieżą niewidomą i słabowidzącą : metoda pracy sekwencjami na lekcjach plastyki** / Agnieszka Żabińska. - Wwa : "Difin", 2011. - 204 s. : il. (w tym kolor.) ; 23 cm Sygn. 234293, 234294, czyt. 234292

Oprac. Małgorzata Trembowelska - BP CEN w Koszalinie